

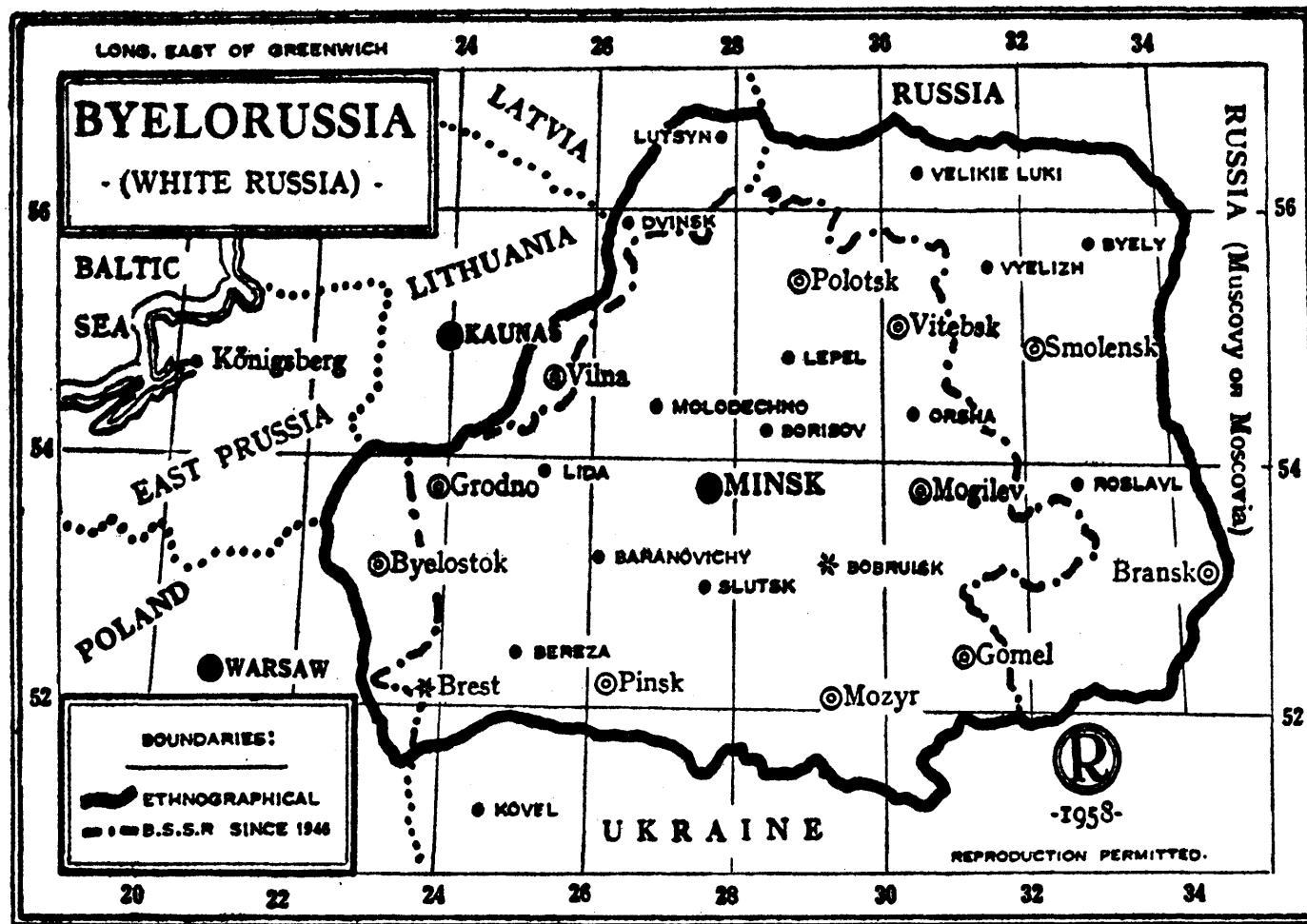
A B J E D N A Ñ N I E — U N I O N —

THE ANTI-COMMUNIST PERIODICAL
ANGLO-BYELORUSSIAN EDITION

No.3/105

JUNE 1965

18-th Year

UNITED CHRISTIAN BYELORUSSIAN WORKERS
IN
GREAT BRITAIN

57, Cathnor Road, London, W.12.

C O N T E N T S :

p.

The Second All-Byelorussian Congress, and our task for the future. (in Byelorussian)	1
V. Kalush In the Service of the People for a free Byelorussia - continuation.(in Byelorussian)	5
Ul. Klishevich VASIL KALINA a poem - continuation (in Byelorussian)	11
W.O. The Policies of the West and of the Soviet Union. (in English)	15
"LOYAL CANADIAN" DEFENDING SOVIET AGENTS. (in English)	19
Kastus Husak The Byelorussian Truth - review (in Byelorussian)	24
From the "Roosevelts Road to Russia" by G.N.Crocker, Chicago, 1959, pp.87,92.	
MATERIAL FOR HISTORICAL RESEARCH AND STUDY (in English)	26
Sim A PARTNER OF THE KREMLIN'S BLOODY HENCHMAN, NOW LIVES IN CANADA. (in Byelorussian)	27
Prof. B. Surawy. THE ANTI-COMMUNIST STRONGHOLD, AT 57,CATHNOR RD., IN LONDON. (in Byelorussian)	29
UNSUCCESSFUL BLACKMAIL	35
LIBELS - FEED BOISHEVIK MILL-WHEEL..... From "BARAČBA" by permission and from life in London...39-40	36
PAPRAŪKA: U artykule na staroncy 27maj u radku 13tym znižu,u prvyiedzianaj cytacie, zamiest "tavaryša pa kanhresu" pavinna byc "supolnika pa kanhresu". Tak aŭtara artykułu, jak i čytačou hetym pieraprašajem. Redakcyja.	
PADZIAKA: Vydaiectva našaha časapisu hetym vyražaje padziaku ananimnamu achviaradaūcu za pryslanyja pačto-vyja marki na sumu adzin funt dzieviatnaccac Šylinhaŭ i vosim penaŭ.	

A B J E D N A N N I E - U N I O N

inside back
coverDR FRANCIS SCORINA THE FIRST PRINTER IN EASTERN
E U R O P E

The earliest printed books in Byelorussian which have been preserved were printed by Francis Scorina, a Byelorussian. It is known that during the years 1516 - 1517 he printed 'The Psalter' and between 1517 - 1519 22 books under the general title 'The BIBLE OF RUS'. It so happened that in the British Museum there are some of his books, among them there are two parts of this Bible, 'Kings' and 'Samuel'. /The first printed English Bible(Coverdale's translation) came out in Antwerp in 1535./

F.Scorina was born about 1486 in the City of Polotsk. In 1504 he entered the University of Cracow and received a Bachelor degree in 1506. Later Scorina took a degree in Natural History, and on Nov.9-th,1512, in the Univ. of Padua, one of Doctor of Medical Sciences. From Itali Scorina returned to Polotsk and commenced printing, but he met with failure. Not discouraged, he departed to Prague and at the 'Lithuanian College' established his printing press. Here were printed the above-mentioned books. About 1525 he transferred the press to Vilna where his 'Apostle' and the 'Little Travel Book', (Małaja Padarožnaja Knižyca) were published. /See 'Slavonic Books before 1700 in Cambridge Libraries by E.P.Tyrrel and J.S.G.Simmons reprinted from 'Transactions of the Cambridge Bibliographical Society, Vol.III,5,1963,pp.388 - 393./ In 1530 Scorina's press was destroyed by fire and after 1535 we have no information about this great Byelorussian printer.

Historical material concerning East European printing as a rule does not contain any data relating to the activities of Dr. Francis Scorina. It seems that this was a result of insufficient knowledge of the Byelorussian language by foreign students of East European history who wrongly translated Byelorussian documents. For example Scorina's BIBLE OF RUS is translated as the 'Russian Bible', but because it is in Byelorussian it is rightly excluded from the studies of Russian literature.

/... Basically it is the national Byelorussian language... - see 'Byelorusy' by prof.E.F.Karski, Vol.,III,part 2,page 24,PG, 1921./ (The Bible translated by Scorina into the Byelorussian language won great popularity.' see 'Folklore and Literature of Byelorussia' by S:I.Vasilonok, edition of the University of Moscow,p.112,1961.) Another example is the translation of the Statutes of the Grand Duchy of Lithuania as the 'Lithuanian Statutes', which are also in Byelorussian. As in the previous case they are rightly left outside the scope of Lithuanian literature. /!..Statute of 1529 was written in the Byelorussian language of that time.' - see 'The Statute of Grand Duchy Of Lithuania of 1529' edited by K.I.Yablonskis, published by the Academy of Science of the Byelorussian S.S.R.,Minsk, 1960.)

Due to such wrong translations those who may wish to study Byelorussian literature are omitting these documents from their studies. THIS IS THE REASON WHY IMPORTANT ANCIENT DOCUMENTS, WHICH MAY GREATLY CONTRIBUTE TO THE STUDY OF WORLD CIVILIZATION, ARE LEFT FORGOTTEN.

W.O.

P.T.O.

CONTENTS:

p.

А'Б'Е Д Н А Н Ъ Н Е

* № 3/105 Лондан, Чэрвень 1965 г. Год выданья 18*

ДРУГІ ЎСЕБЕЛАРУСКІ КАНГРЭС І НАШЯЯ ЗАДАНЬНІ.

Адзначаючы ўрачыста тыя ці іншыя гістарычныя падзеі з пэрыяду нашае вызвольнае барацьбы за дзяржаўную незалежнасць Беларусі, мы пераважна затрымоўваем сваю ўвагу на паасобных эпізодах гэтае барацьбы ды даём ацэнку гэтих падзеяў з пэрспэктывы часу. І гэта добра, бо ж хоць пры такой нагодзе нашае падрастаючае пакаленне пазнае гісторыю Беларусі, чаго ў сучаснай школе на чужыне моладзь нашая атрымаць ня можа. Але гэтага, аднак, мала. Мы павінны пры кожнай такой нагодзе адначасна рабіць агляд нашай дзейнасці за мінулы час так на нутраным, як і на вонкавым адрэзках, каб правільна нашкіцоўваць пляны свае працы на бліжэйшую будучыню. А каб праца нашая была больш пасъпаховай, мы павінны сканцэнтраваць сваю ўвагу на некалькіх галоўных заданьнях на кожным з гэтих адрэзкаў.

Так, некалі, паступіў і II-гі Ўсебеларускі Кангрэс, які, даючы ацэнку мінулага часу, у першым пункце сваіх пастановаў ратыфіковаў векапомнную пастанову Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, якою Беларусь была абвешчана вольнаю і незалежнаю дзяржаваю.

У другім пункце Кангрэс пацвердзіў, што беларускі народ ніколі не прызнаваў, не признае і ніколі ня признае на будучыню такое дзяржаўнасці для свае краіны, якая накінена яму Маскоўскімі захопнікамі ў форме гэтак званае Б.С.С.Р.

У трэцім пункце сваіх пастановаў Кангрэс паведаміў усе ўрады і народы сьвету, што голас Москвы і СССР у беларускіх справах ня мае ніякае праўнае сілы і таму, усе ўмовы, ці аднабокавыя пастановы урадаў СССР і Польшчы, якія датычалі тэрыторыі Беларусі і беларускага народу, а якія былі зроблены раней, ці будуць зроблены ў будучыні, II-гі Усебеларускі Кангрэс апрыоры анулюе. Адначасна, Кангрэс папярэдзіў, што ўсякія магчымыя спробы падзелу Беларусі з боку іншых дзяржаваў ці народаў, таксама ніколі ня будуць мець праўнае сілы для беларускага народу.

I, урэшце, у 4-тым пункце сваіх пастановаў Кангрэс, прадбачы далейшую барацьбу за ідэю дзяржаўнай незалежнасці Беларусі, выбраў легітымнае прадстаўніцтва беларускага народу і ягонага краю ў паставі Цэнтральнай Рады.

Як бачым з гэтага, у сваіх кароткіх чатырох пастановах, Другі Ўсебеларускі Кангрэс ясна й выразна даў сваю ацэнку мінуламу ды паставіў цьвёрдыя вехі на будучыню.

І ці гэта некаму падабаецца, ці не, ён мусіць з гэтым лічыцца, як з бязспрэчным гістарычным фактам, які ня зъменяць ніякія падтасоўкі і тэндэнцыйныя інтэрпрэтацыі.

У сувязі з вышказанным, мы й павінны сёньня прааналізаўць усю сваю дзейнасць так на нутраным, як і вонкавым адрезку ды сформулаваць нашыя галоўныя заданьні.

Я, аднак, здаецца не памылюся, нажаль, калі ахарактарызују нашую ўсю папярэднюю дзеяльнасць у трох словах: Яна была нездавальняючай.

Гэтым, зразумела, я ня хочу сказаць, што нічога ня зроблена ды няма ніякіх дасягненій. Не, наадварот-рабілася шмат паасобнымі адзінкамі і цэлымі групамі, ёсьць і пэўныя дасягненіні, але гэта, аднак, недастаткова. На будучыню трэба зрабіць болей, але для гэтага неабходная выраўненая акрэсліць тыя прычыны, якія не далі магчымасці нам зрабіць болей.

Якія ж гэта прычыны?

Я уважаю, што першаю прычыну зъяўляеца брак усякай каардынацыі паасобных высілкаў ды адсутнасць грамадзкой дысцыпліны.

Гэтым, зразумела, я не заклікаю да нейкага агульнага аб'яднання усіх беларускіх эмігрантаў, бо ж гэткае аб'яднанне – немагчыма.

Сярод кожнай нацыі, не выключаючы вялікіх сувэрэенных краінаў, ёсьць і чесныя людзі, ёсьць і розныя злачынцы да зладзеяў, бандытаў і разбойнікаў уключна.

Нашая беларуская эміграцыя ня ёсьць нейкім згуртаваннем самых святых ангелаў. І сярод нас ёсьць чесныя людзі, ёсьць і асоцыяльны элемэнт, які ня можа ўжывацца ні ў якім асяродзьдзі; ёсьць і свядомыя злачынцы, якія працуюць па загаду варожай нашаму вызвольнаму змаганьюнню агентуры...

Дык, ці ж можна гаварыць аб нейкім аб'яднанні з падобнымі тыпамі?

Той, хто пропагае ідэю такога агульнага аб'яднання, зъяўляеца або чысьцейшым дэмагогам, або чалавекам вельмі й вельмі наіўным.

Тут не аб аб'яднанні трэба гаварыць, а хутчэй аб ачышчэнні беларускіх арганізацый ад падобных асоцыяльных элементаў, якія затручуваюць души чесных наіўных людзей атрутаю ненавісці да ўсіх тых, хто не разам з імі.

Гэткую, ачышчающую акцыю нашае агульна-грамадзкае атмасфэры можна правесці вельмі лёгка, але кардынальна й безкампрамісна, выкідваючы паза рамкі грамадзкага жыцця ня толькі ўсіх прафэсіянальных інтрыгантаў, але разам з імі і ўсіх іх папутчыкаў ды інфарматараў.

№ 3/105

А Б'ЕДНАНЬНЕ

3

На шчасьце, колькасьць такіх асоцыяльных элемэнтаў сярод нашае эміграцыі вельмі й вельмі малая: для іх падліку, хіба хопіць пальцаў аднай руکі.

Пасля гэткае апэрацыі, чэсныя людзі, якім ляжыць на сэрцы дабро беларускае справы, змогуць знайсьці супольную мову ў ваўсіх агульна-нацыянальных пытаньнях, выэлімінаўшы, зразумела, усякія партыйна-груповыя і канфэсіянальныя пытаньні. Хочацца верыць, што чэсныя беларускія патрыёты змогуць, для агульнага добра, заглушыць у сабе і розныя пэрсанальныя непараразуменіні ці абразы.

Але нават і ў такім выпадку яшчэ нельга лятуцець аб нейкім поўным аб'яднаньні, хопіць калі мы асягнем шчырую й чэсную каардынацыю нашых высілкаў у ва ўсіх агульна-нацыянальных пытаньнях.

Па асягненіні гэтае мэты, мы зможам падумаць і аб утварэніні агульна-эміграцыйнага цэнтра, без якога такая каардынацыя тэхнічна будзе вельмі цяжкай. Нажаль, мы яго цяпер ня маём, бо ж з адыходам майм з прэзідэнтуры БЦР, апошняя папала ў нейкі летаргічны сон; а так зв. Рада БНР і зусім развалілася, дзякуючы розным нутраным канфліктам. Без такога каардынацыйнага цэнтра нельга будзе ўзгодніць дзейнасць усіх беларускіх асяродкаў, раскіданых па розных краінах.

Існуючыя лёкальныя арганізацыі з посьпехам могуць спраўіцца ў сваём асяродзьдзі, або ў найлепшым выпадку - ў данай краіне, але яны ня маюць ніякага аўтарытэту паза межамі гэтай краіны. Такую ролю некалі выконвала БЦР, як адзінае легітымнае прадстаўніцтва беларускага народу. Я думаю, што найлепшым выхадам з створанае сітуацыі будзе абудзіць БЦР з яе часовага сну, бо ж падмяніць яе нейчым лепшым аніяк нельга. Цяпер, папярэдняя заўзятасць ступнёва астыла, а мой адход з прэзідэнтуры павінен успакоіць і тых, хто меў да мяне тую ці іншую неахвоту па чиста пэрсанальнym матывам. Цяпер нішто не стаіць на перашкодзе да выбара на маё месца адпаведнага чалавека паводле вслі эміграцыйнай грамадзкасці. Магчыма, што адначасна будзе мэтазгодным зъмяніць крышку і назоў гэтай установы, надаўшы ёй больш рэальная падставу. Можна, напрыклад, цяпер назваць яе Беларускай Цэнтральнай Радай на Чужыне. Гэткая зъмена назову ні ў чым ня зъменіць яе прызначэння, акрэсленага ў пастановах Другога Усебеларускага Кангрэсу.

Як бачыце, затрымаўшы сваю ўвагу толькі на двух вышпаданых заданьнях, мы ў значнай меры аздаравілі бы нашую нутраную атмасфэру.

- о -

На вонкавым адрэзку нашае вызвольнае барацьбы, я таксама сканцэнтраваў бы сваю увагу толькі на двух галоўных заданьнях, пайменна:

№ 3/105

А Б'ЕДНАНЬНЕ

4

1. Пераконваць палітыкаў вольнага съвету ў тым, каб яны ня верылі ў хлусълівую бальшавіцкую фразэолёгію аб магчы-масьці нейкага мірнага супрацоўніцтва з імі пры адна-часовым спыненіні усякай дапамогі камуністычным рэ-жымам так грашовай, як і так званымі ваенна-стратэгіч-нымі матар'яламі.
2. Дамагацца ад дэмакратычнага съвету мераньня СПРАВЯДЛІ-ВАСЬЦІ АДНЭЮ МЕРКАЮ.

Калі ходзіць аб першую акцыю, дык мы яе фактычна праводзім на працягу ўсяго паваеннага часу і не безрэзультатна.

Наш заклік да палітыкаў Захаду, каб яны ня верылі камуністам ды радыкальна зъмянілі сваю палітыку ўступак ім, дзякаваць Богу, знайшоў послух у сучаснага Прэзідэнта США. Mr. Джонсона, які, не зважаючы ані на лаянку ангельскіх Россэлаў ды французскіх Сартраў, ані на нашэпты Дэ Голя ды розных сваіх "міратворцаў", заняў правільнную пазіцыю ў адносінах да камуністычных агрэсараў Паўночнага Вьет Наму, адмаўляючыся ад усякіх з імі гутарак да таго часу, пакуль іх агрэсія ня будзе спынена. Пазнейшая згода Прэзідэнта Джонсона, зробленая пад націскам 17 краінаў, не ставіць ніякіх варункаў пры пераговорах аб ліквідацыі паўсталага канфлікта, не зъмяніе сутнасці справы, калі абаронная акцыя Паўдзённага Вьет Наму будзе працягвацца далей. І зусім слушна, бо ж папярэдняя практика паказала ўсяму съвету, што ўсякія дагаворы з камуністамі - зусім бязмэтны. Яны ніколі не датрымоўваюць гэтых дагавораў, а ўсякія часовыя замірэньні выкарыстоўваюць заўсёды як пэўнага роду перадышку, каб прыгатавацца да чарговага наступу ў тым ці іншым пункце съвету.

Вьет Нам сёньня зъяўляецца вельмі важнаю міжнароднаю проблемаю. Амэрыка там бароніць ня толькі Паўдзённы Вьет Нам, але адначасна і сябе і ўвесь некамуністычны съвет. І таму, мне думаецца, што там недастаткова будзе абмякоўвацца толькі паветранымі налётамі на камуністычныя пазіцыі, а неабходна будзе дапамагчы Паўдзённа-Вьет Намскай арміі акупаваць усю тэрыторыю Паўночнага Вьет Нама, каб гэтым зьнішчыць камуністычнае гняздо ў Ганой.

(гл. працяг на стар. 21)

В. Калюш.

НА СЛУЖБЕ НАРОДУ ЗА ВОЛЬНУЮ БЕЛАРУСЬ.

Ад рэдакцыі: Пачатак артыкулу "На службе народу за вольную Беларусь" быў надрукаваны ў папярэдніх нумарох часопісу "Аб'еднанье", пачынаючы ад № 2/100, а далейшы працяг яго даём на наступнай -5 -тай старонцы гэтага нумару.

№ 3 /105

А Б'Е Д Н А Н Ь Н Е

5

Р.Астроўскі, як Прэзідэнт
Беларускай Цэнтральнай Рады.

Толькі той, хто ведае пры якіх абставінах прыходзілася праца ваць Б.Ц.Р., зможа належна ацаніць тую велічэшную працу, якая была прароблена ўсімі сябрамі й супрацоўнікамі Рады, а ў асаблівасці яе прэзідэнтам. Я ня буду доўга затрымлівацца над гэтым пэрыядам, бо ж кожны можа даведацца аб ім на падставе тых кароткіх пастановаў і загадаў, якія паданы ў кніжцы інж.І.Касяка пад назовам: "За дзяржаўную Незалежнасць Беларусі" на балонках 83-118. Выданье БЦР, Лёндан, 1960г.

З усяго гэтага пэрыяду я затрымаюся на трох эпізодах, якія можа найбольш яскрава характэрыйзуюць гэтага выдатнага чалавека.

Р.Астроўскі уважаў, што Беларуская Цэнтральная Рада павінна мець самы цесны контакт з насельніцтвам, і таму склад самае Рады падбіраўся так, каб у яе увайходзілі сябры з розных адміністрацыйных мясцовасцяў. Аднак, падарожы ў той час па тэрыторыі Беларусі былі вельмі небяспечнымі, бо скрошысь па лясох хаваліся бальшавіцкія партызаны, якія часта абстрэльвалі падарожных. З гэтай, відаць, прычыны сябры Рады неахвотна выїжджалі з Менска, матывуючы гэта рознымі прычинамі. Р.Астроўскі, прывыкшы да розных неспадзевак на фронце, не праймаўся тاکім станам і пры кожнай нагодзе выїжджалаў: у Слуцак, Семежава, Клецк, Несвіж, Баранавічы, Слонім ды іншыя мясцовасці, праводзячы там разъясняльныя мітынгі так сярод мясцовага насельніцтва, як і сярод батальёнаў створанае ім Беларускае Краёвае Абароны. Мне прыпамінаецца адзін такі мітынг у Слуцку, аб якім было абвешчана загадзя, і таму на гэты дзень з'явілася ў Слуцак каля 1000 асобаў, сярод якіх, зразумела, было й шмат бальшавіцкіх агентаў, якія папрыходзілі з партызанскіх атрадаў. Гэта быў першы мітынг, на якім Случчакі маглі пачуць шчырую прамову свайго земляка. На мітынг падыходзілі й ўсе немцы на чале з Гэбітскамісарам.

Прамова Р.Астроўскага трывала паўтары гадзіны пры абсолютнай цішы перапоўненага залі Слуцкага кіно. Абрысаваўшы дакладна й праўдзіва тагачаснае палажэнне і накрэсліўшы мэты Беларускай Цэнтральнай Рады, Р.Астроўскі раптам з'яўнуўся да партызанаў кажучы: "Я перакананы, што сярод тут прысутных ня

№³ /105

А Б'Е Д Н А Н Ь Н Е

6.

мала ёсьць і партызанаў, якія ці то прышлі на гэты мітынг з цікавасці, ці мо'з заданьнем мяне забіць, бо тыя, хто паслаў іх сюды відавочна ня маюць іншых аргументаў апрача рэвальвэру ці гранаты. Але я гэтым не праймаюся, бо на сваём жыцьці я ўжо ня раз быў "і на возе, і пад возам", я прайшоў і царскія і польскія турмы, але, не зважаючи на ўсё, я надалей змагаюся за ідэю вольнае й незалежнае Беларусі...

А за што змагаецца вы, партызаны? За Сталіна? які замест абяцанае нашаму селяніну зямлі, адабраў ад яго і той невялічкі кусочак, які ён меў.

Замест абяцанае волі-увёў калгасную паншчыну, а тых, хто супроцьставіўся калектывізацыі (а іх у нас было болей чымсь два з палавінаю мільёны) ён замарыў голадам і холадам у далёкай тундры Сібіры... Цяпер, калі яму прыперла, дык ён пяе новую песеньку, але памятайце, што калі міне небяспека, дык Москва ізноў вас загоніць у калгасы ды будзе трактаваць вас як рабочую скаціну...

Я ведаю, што вы б хацелі адказаць мне на гэта, але баіцеся... Вы б хацелі сказаць мне, што за немца вам жывецца ня лепш чымсь за Сталіна, а часам мо'й горай... І гэта праўда, але не забывайце, што йдзе жорсткая вайна, падчас якое і з аднаго і з другога боку гіне шмат народу. Кепскі той камандзір, які ня дбае пра свайго салдата. Таму, вось, і немец дбае ў першую чаргу аб свайго салдата, а лёсам людзей на акупаванай тэрыторыі цікавіцца па толькі, паколькі гэта важна для вайсковых мэтаў.

Я ня маю да вас, партызаны ніякай ненавісьці, наадварот я вельмі цаню вашую здрагу і вашую ахвярнасць, бо-ж вашае жыцьцё ў лесе хіба не завіднае: і голадна, і холадна, і воши заядаюць...

Магчыма, што гэта папярэдняя памылкі, дапушчаныя нямецкім камандаваньнем, загналі вас у лес, але цяпер часы зъмяніліся... Ня думайце, што за тое, што вы партызанілі вас будуць расстрэльваць. Не, я атрымаў запэўненне ад генеральнага камісара, што кожны, хто здасць аружжа дабравольна, зможа спакойна ісьці да свае сям'і і заняцца сваю працю. Паверце, што я вас заклікаю выйсьці з лесу не для того, каб пазней вас ашукаць. Я раблю гэта з поўнай адказнасцю за свае слова для вашага собскуга добра... Калі вы пераканаецце мяне, што вашая ак-

№3 /105

А Б'ЕДНАНЬНЕ

7

цыя прынясе шчасьце нашаму народу й вольнасьць на-
най краіне, дык я тады сам перайду да вас, каб су-
польна біць і Сталіна і немцаў... (У гэтым месцы
зая замерла, а немцы пачалі перашоптвацца з сва-
імі пераводчыкамі. Я таксама спужаўся каб што ня
сталася, але Р.Астроўскі цягнуў далей)... але у вас,
партызаны, няма такіх аргумэнтаў, бо-ж за гэты час
вы самі пераканаліся, што насыланыя Сталіным парты-
заны больш аргабілі нашыя сёлы, чымсь гэта зрабі-
лі немцы. І таму я, такі самы верны сын Случчыны,
як і вы, яшчэ раз заклікаю вас выйсьці з лесу і
здаць зброю нашаму акруговаму афіцэру Беларускай
Краёвай Абароне, які забясьпечыць вам свободны па-
варот да ваших сем'яў." Доўгія, гучныя воплескі
былі ўзнагародаю для прамоўцы, а рэзультат такога
выступлення Р.А. быў надзвычайны: на працягу двух
тыдняў выйшла з лесу болей чымсь 4000 партызанаў,
якіх беларуская адміністрацыя адаславала да іх сем'и-
яў. (Тэкст гэтае прамовы съпісаны мною з стэна-
грамы аднаго карэспандэнта з "Беларускай газэты")
Нічога дзіўнага, што Масква да гэтага часу ня мо-
жа забыць гэтага Р.А., абліваючы яго пры кожнай на-
годзе сваімі бальшавіцкімі памыямі.

Другі характэрны эпізод, які я хачу тут апісаць
здарыўся перад скліканьнем II-га Усебеларускага
Кангрэсу. Гэта было 8-га ці 9-га чэрвеня 1944 году.
У гэтым часе Р.Астроўскі выехаў на візітацыю ба-
тальёнаў Беларускай Краёвай Абароне ў Семежаве,
Клецку, Нясьвіжу і Баранавічах, а заступаў яго, як
гэта было звычайна, 1-шы віцэ-прэзідэнт М.Шклён-
нак. Выяжджаючы з Менска Р.Астроўскі прасіў Шке-
лёнка дагаварыцца з немцамі аб хутчэйшым распаў-
сюджаньні абвесткі аб II-гім Усебеларускім Кан-
грэсе, які праектавалася склікаць на дзень 13 ці
15 чэрвеня.

8-га ці 9-га чэрвеня М.Шклённак з радным А.Ка-
лубовічам пайшлі ў генеральны камісарыят да начальніка
прапагандовага аддзелу Фішэра, каб абгаварыць
з ім гэтую справу. М.Шклённак у гэтым часе пачуў
па радыё, што Англо-Амерыканцы высадзіліся ў Брэ-
тоніі і таму уважаў, што немцам ужо хутка канец.
У сувязі з гэтым у яго паўстаў сумніў, ці пасля
гэтага наагул варта вазіцца з нейкім кангрэсам.
На гэтай канферэнцыі ў Фішэра якраз быў прысут-
ны начальнік палітычнага аддзелу СД штурмбанфю-

№ 3 /105

А Б'Е Д Н А Н Ь Н Е

8

рэр Зэпп. Падчас гэтай канфэрэнцыі Шкелёнак меў неасьцярожнасьць выявіць свой сумніў у мэтазгоднасьці скліканья кангрэсу, спасылаючыся на ведамы ўжо з нямецкіх газетаў факт апанавання Брэтоніі. Па-чу́шы гэта, Зэпп страшэнна абурыўся і сказаў: "Ах, калі вы чакаецце прыходу саюзьнікаў, дык тут нам няма аб чым гаварыць" і бразнуўшы дзывярыма выйшаў.

Вярнуўшыся ў Цэнтральную Раду, Шкелёнак зразумеў, што зрабіў глупства, якое можа пацягнуць неаблічальны рэзультат, і таму зараз жа звязаўся з Р.А. тэлефонічна, просіачы яго зараз жа вяртацца ў Менск. Вечарам таго-ж дня Р.А. ўжо быў у Менску і Шкелёнак расказаў яму пра гэты прыкры інцыдэнт, выказваючы адначасна магчымасць арышту усёе Рады. Р.А. на хвіліну задумаўся, а пасля падыйшоў да тэлефона і звязаўся з Зэппам, накідваючыся на яго за неожданьне дапамагчы ў скліканьні кангрэсу. Зэпп, відаць, не спадзяваўся гэтага і пачаў бараніцца, кажучы, што гэта ня ён, але Шкелёнак ня хocha склікаць кангрэс. Тады Р.А. зазначыў, што тут відаць нейкае непаразуменіе, бо якраз Шкелёнак жаліцца яму, што СД зрывае кангрэс. Далей Р.А. зазначыў Зэппу, што магчыма Шкелёнак, ня знаючы добра нямецкае мовы нешта пераблутаў, або Зэпп яго кепска зразумеў. Урэшце пачаўся голас у тэлефоне Зэппа: "Гот зай данк", што гэта непаразуменіе, але кангрэс трэба на тыдзень адлажыць, каб магчы паведаміць усе загранічныя агенцүры. Пастаноўлена было склікаць на 27 чэрвеня. Такім чынам, дзякуючы прытомнасьці і спрыту Р.А. удалося ліквідаваць вельмі небяспечную справу. (Гэты эпізод запісаны мною са слоў М.Шкелёнка.)

Трэці эпізод здарыўся 27 чэрвеня, пасля заканчэння кангрэсу. Вечарам бальшавікі пачалі часта бамбарддаваць Менск. Фронт пасоўваўся на захад неспадзявана хутка, а немцы амаль у паніцы адступалі. Для ўсіх было ясна, што Менск за пару дзён немцы пакінуць і таму ў БЦР усю ноч ішла падгатоўка да эвакуацыі. А 2-гой гадзіне ўначы да Р.А. прыйшоў Зэпп з прапановай ад Готтберга быць у З гадз. на плошчы, адкуль яны разам выедуць далей на захад. У адказ на гэта Р.Астроўскі задаў пытаньне Зэппу "А што будзе з усімі супрацоўнікамі БЦР?" Зэпп паціснуў плячыма, а тады Р.А. абурана заяўіў, што ён ня выедзе з Менска да таго часу, пакуль ня будуць

№3 /105

А Б'ЕД НА НЬ НЕ

9

эвакуаваны усе супрацоўнікі Беларускай Цэнтральнай Рады разам з іх семьямі. Гэта відаць падабалася Зэппу, бо ён ня толькі не настойваў каб прыняць прапанову Готтбэрга, а наадварот сказаў, што ён зусім разумее Р.А. і прыракае яму заўтра асабіста заняцца гэтаю справаю. І трэба аддаць спрэядлівасць Зэппу, бо ў 8 гадз. раніцы 28 чэрвеня быў падстаўлены цэлы склад цягніка, прызначанага для супрацоўнікаў БЦР і іх сем'яў. У працягу дня яны павінны былі заладавацца, бо вечарам цягнік меў быць адпраўлены далей на Захад. Р.А. асабіста дапільнаваў, каб ніхто з жадаючых выехаць ня быў пакінены.

Уначы з 28 на 29 чэрвеня цягнік быў адпраўлены ў далейшую дарогу. Але на гэтым ня быў канец клопатаў для Р.А., бо з Барысава прыйшоў батальён БКЛ, які трэба было забясьпечыць усім неабходным, а такжэ эвакуаваць Беларускую Афіцэрскую школу. Прайшоў яшчэ адзін дзень і толькі 30-га чэрвеня ў Зг. папаўдні Р.А. з сваім адъютантам падаліся ў кірунку на Маладэчна й далей на Вільню.

Падарожа ўжо была ня лёгкай, бо каля Слуцка большавікі прарвалі фронт і цяпер дарогаю на Радашковічы адступала нямецкая армія. Толькі а паўдні 1-га ліпеня Р.А. дабраўся да Вільні, дзе хоць паразаўна было спакайней, але эвакуацыя йшла поўным тэмпам. 2-га ліпеня, забраўшы сяброў Віленскага Нацыянальнага К-ту на свае мышны, Р.А. накіраваўся на Коўню, Эйдкунэн і далей на Кутна, Лодзь і Бэрлін.

Гэтых пару эпізодаў, апісаных вышэй хапае, каб ацаніць чалавека, які пры найцяжэйшых абставінах служыць свайму народу, ризикуючы часта сваім жыццём. А ў тыя часы такі рыск быў амаль на кожным кроку, бо-ж нямецкае гэстапо нічым фактычна ня рознілася ад савецкага НКВД. Я ўжо раней падаў выпадак, калі Р.А. ратаваў на свой рыск жыдоўку (жонку праф. Маркава), але гэта быў выпадак не адзіны. Я памятаю, як Р.А., будучы презідэнтам БЦР, вырваў з рук гэстапо Д-ра Ладосіка з Менска і Шнэкаса Слуцка, а такжэ маладога савецкага доктара Каляду, які перадаў партызанам атруту і быў выкрыты беларускаю разведкаю на чале з М. Альфэрчыкам. Калі-б спрача Д-ра Каляды трапіла ў руکі СД, дык яго бязумоўна расстрялялі-б. Толькі Р.А. уратаваў яго ад нямінучай съмерці.

(працяг будзе)

№ 3/105

А Б'ЕДНАНЬНЕ

10

Ул.Клішэвіч.

ВАСІЛЬ КАЛІНА
/ паэма - працяг/

- РАЗЪДЗЕЛ ДЗЕВЯТЫ. -

1.

Забойства Кірава Сяргея -
У ясным небе страшны гром.
Забіць так Сталін толькі ўмее.
Такіх забойцамі завём.
Заўжды вусаты звыш Макбэт
Жаданьнем славы перагрэт.
Да мэты шлях яго ня новы:
Зънішчае моцную асобу,
Сваё забойства робіць спробу
Зъвярнуць на іншыя галовы.

2.

Людзкую кроў забойства крадзе.
Паспробуй кулю пераскоч!
Каля паўсотні ў Ленінградзе
Ужо растрэлена за ноч.
Чытаеце ў "Праудзе" вы:
Па трыццаць з Кіева ѹ Масквы,
Дванаццаць з Менску памірае.
Уся ў крыві краіна вязыне,
Крывавая працуе лазня,
Гуліе Сталінская зграя.

3.

Студэнты, бедныя, бяз слова,
З магільным будучым сваім,
З Пэдінстытуту паступова
Адзін зьнікаюць за другім.
Агонь, чамусьці, тых атак
Зваліўся раптам на Літ-фак.
Маўчыць народ, як мёртвы, нема
Пакутаў раны страхам лічыць,
Губляе твар свой чалавечы -
Скавала пільнасьці систэма.

№ 3/105

А Б'ЕДНАНЬНЕ

11.

4.

Цяпер трацкісты сталі ў модзе,
 Нясуць за Кірава адказ.
 На іх аблаваю абходзяць,
 Такі абход - ня першы раз.
 З Масквы у Менск ляціць загад,
 А Менск хутчэй выконваць рад.
 Энкавудэ сваё плянуе
 Наконт старой і новай тэмы:
 " У нас жа ёсьць яшчэ нацдэмы,
 Энкавудэ іх зъліквідуе."

5.

Як хутка плян распрацаваны!
 Давай "нацдэмаў", хоць памры!
 Прайшоў той плянік без заганы,
 Яго зацьвердзілі ўгары.
 Ен выглядаў прыблізна так:
 "Зрабіць удар свой на літфак -
 Ідэалогіі вучастак -
 Павінны вычысьціці адразу,
 Зъліквідаваць хутчэй заразу,
 Нацдэмы водзяцца там часта."

6.

Як хоча хто дабаўку супу,
 У шапку той тады ня съпіць.
 Арыштаваць студэнтаў групу,
 Арганізацыю зрабіць.
 У допытах няма мяжы,
 Як хто умее, так вяжы.
 Тады рахункі - прафэсуры.
 Пісьменьнікі, наркамасьветы
 Заплацяць нам рахунак гэты,
 Мы пазъдзіраем з дурняў скуры.

7.

Пра тых, што "пільнасць" выяўлялі,
 Не забываецца "народ",
 Ім павышэнні і мэдалі,
 Да іншых шмат узнагарод.
 " Пазней Урад і сам Цэка
 Яшчэ паскачуць гапака.
 Ня зьнішчыць Сталіна падвалін!
 Дарэмна ўся брахня і крыкі.
 Жыве з Вялікшых Найялікі!
 Няхай жыве наш мудры Сталін !!!"

№ 3/105

А Б'ЕДНАНЬНЕ

12.

8.

у рух пусьцілі пляны згубы,
 Настаў студэнтам горкі час:
 Кастусь, Масей і два Якубы,
 Васіль, Іван і Апанас,
 Пятрок, Сямён, а з ім Хама,
 Плюс Палікарп - лічы няма.
 Яны - няшчасныя ахвяры
 Энкавудыстаў людаедаў,
 З іх кожны пекла там адведаў,
 Згубіў навек жыцьцё і мары.

9.

Ахвар хапаюць сярод ночы,
 Гаротных - мёртвымі лічы.
 Васіль на ўсьпеў расплющыць вочы -
 Прад ім два тоўстых крумкачы.
 "Як прозвішча? Аружжа ёсьць?"
 Няпрошаны спытаўся госьць.
 "Каліна. Зброі я на маю."
 Бліснула думка з непакою:
 "Прыйшлі чарга цчлер за мною,
 Навек, напэўна, пакідаю..."

10.

"Зъбірайцеся! Дзе ваты рэчы?"
 Васіль сказаў: "Яны, вось, тут."
 Пакуль надзеў пальто на плечы,
 Перапаролі кожны кут.
 Нідзе нічога не знайшлі.
 Пачуўся голас: "Ну, пайшлі!"
 Схапілі ўраз, бяз шуму, груку:
 Майстэрскі зроблены заданье.
 Васіль сябрам на разывітанье
 Апошні раз паціснуў руку.

11.

Пачуўся старт аўтамашыны,
 У ноч вядуць шляхі яе.
 Шумяць разінавыя шыны,
 А шофер газу паддае.
 Нібыта казка, нібы сон:
 Няўжо ніколі болей ён
 Сваёй Галіны не спаткае?
 Ня пойдзে заўтра на урокі...
 Душу ў адчай што раз глыбокі
 Вядзе яго дарога тая.

№ 3/105

А Б'ЕД НАНЬНЕ

13.

12.

Пачуўся стук. Васіль ня верыў
 Прабег па нэрвах нібы ток.
 Спусьціліся жалеза дзъверы,
 Застукаў цяжаром замок.
 Апошні крок. Матор заглох...
 Прад Васілём турмы парог.
 Васіль сябе самога слухаў:
 " А можа заўтра я на волі...
 А можа больш яе ніколі
 Ня ўбачу я, як свайго вуха..."

13.

Васіль дарогаю сваёю
 Спускаецца у ночы муць.
 Яго два сябрэ па пакою
 Ад страху гутарку вядуць:
 "Я бачыў іншага бяду
 І ўсё яшчэ не адыйду." -
 Казаў адзін, па імю Гладкі, -
 "Зрабілася сухое горлр,
 Ад страху дух у горле съпёрла,
 Душа і сэрца лезылі ў пяткі."

14.

На другім твар быў бледна-хмуры,
 Як быццам хто яго абскуб.
 Часьцей ён вочы свае жмурыў,
 Адсьвежваў воблеск сініх губ.
 "Чакай штоноч такой чумы,
 Сягоныя ён, а заўтра мы...
 З адное группы больш за дзесяць
 Студэнтаў кінулі за краты.
 Калі ж цябе, скажы, вусаты,
 На перакладзіне павесяць?"

15.

Аб чым, Васіль, ты зараз марыш?
 Такіх, як ты, тут не адзін.
 Заместа блізкага "таварыш"
 Іх тут завуць "грамадзянін."
 Зъявіўся раптам вартавы
 З аружжам з ног да галавы:
 "Ану, давай, пайшлі са мною!"
 Чуваць, як нехта кагось лае,
 За лаянкай чуваць другая...
 Падрыхтавацца трэба к бою.

№ 3/ 105

А Б'ЕД НА НЬНЕ

14.

16.

Каб іхны плян ішоў парадкам,
 І плёны добрыя прынёс,
 Каб скончыць справу хутка, гладка,
 Хлапца прыпёрлі на дапрос.
 "Архангел" хутка казырнуў,
 А сам у дзъверы павярнуў.
 Яго чакала съледчых пара
 З аблавай съвежаю на "воўка".
 Аформіць справу спрытна, лоўка:
 Ягона скура - іх плян і мара.

17.

"Прашу, сядайце, калі ласка."
 Васіль зъянтэжана прысеў.
 "Ня думайце, што тут няўязка"-
 Загаварыў таварыш Леў.
 "Запамятай сабе адно:
 Цябе чакаем мы даўно.
 Дапамагчы табе мы рады.
 Цябе ж да контры прывязалі,
 І ўжо даўно завербавалі.
 Супроць савецкае улады.

18.

Перад табой цяпер задача:
 Пакаяцца і змысь грахі
 Сваёй души. А то іначай
 Адсюль ня вылезеш сухі.
 На сэрца руку палажы,
 Усю нам праўду расскажы;
 Ты чалавек адукаваны,
 Цябе вучыць ня трэба многа.
 Признаць памылкі - вось дарога,
 Якою людзі лечаць раны.

19.

Калі і кім завербаваны
 У арганізацыю ты сам?
 Каго ўцягнуў ты сам? Пра пляны
 Найпадрабязней вылаж нам.
 За прыгажосьць тваіх вачэй
 Судзіць ня будзем мы лягчэй.
 Такі наш плян, яго аснова.
 Я думаю, таго ты варты,
 Каб вылажыць на стол нам карты,
 А мы праверым праўду слова."

/працяг будзе/

3/105

А В І Е Д Н А Н Н И Е - У НІО Н

15

THE POLICIES OF THE WEST AND OF THE SOVIET UNION

The policies pursued in the ideological struggle by the governments of the West differ widely from those of the Soviet Union.

The radio propaganda, for instance, which the West directs at the Soviet Union largely dwells on such themes as how badly labour is paid in communist countries, how difficult it is there to obtain the necessities of life, how every expression of free thought is being suppressed by the communists, etc.etc. In short, Western broadcasts deal with matters about which the people living under Soviet rule know much more than the so-called 'experts on communism', better described as ignoramusses of varying degree'. The propaganda programmes are filled out with wild jazz music and the screams of half-mad pop singers.

It is known that nobody is interested in listening to such broadcasts, even if they are not jammed. On the other hand, any information that could be of real interest to the people under Soviet domination is regularly interfered with by Soviet jamming stations and thus does not reach the audience for which it is meant.

Furthermore, Western propaganda broadcasts are usually made in the language of the ruling nation, ignoring the tongues and individualities of the smaller nations which, by force of historical circumstances, have to live in multi-national states.

Some of the countries of the Western world, foremost among them England and U.S.A., have even deleted from their vocabulary the word 'nation' in the general European meaning of this word, and have made it the equivalent of 'state citizenship'.

It was on the bases of such policies that the territories of various continents which have been conquered in the past were divided by colonial frontiers on the lines of longitudes and latitudes and not according to the ethnic nationalities of the peoples inhabiting those areas. In consequence, countless disturbances arise today in such places as the Congo, Kenya, Rhodesia, Somalia, Viet-Nam and many other newly created states.

In all these cases the same pattern can be observed. Whenever an ethnic nation was parcelled up, part of its people found themselves living within the borders of a state with whose ruling nation they had nothing in common by language, tradition, or way of life. No wonder then that these forcibly divided nations are today rebelling and demanding union with their kin. Their quite reasonable demands are, of course, exploited to the full by the Soviet and Chinese propaganda machines.

Now let us see what Soviet propaganda looks like in this field.

Radio broadcasts from the Soviet Union, which are not jammed anywhere in the West, transmit every day - during one hour or more on weekdays and several hours on Saturdays and Sundays - good music and rousing national songs for nearly every nation in its respective language. Specially chosen actor-speakers point to the great changes for the better that have occurred since the death of Stalin; they tell us how happy things are

No.3/I05 A B J E D N A N N I E - U N I O N

I6

now and how the Soviet people spend their leisure time in the cultural centres; how the government and the communist party have the welfare of the citizens at heart and how they have ensured that the people have everything necessary in medical care, social services and so on.

At the same time the broadcasts pour ridicule on all anti-communist activists abroad whom they accuse of misleading their countrymen by misrepresenting life in the Soviet Union and of receiving large sums of money from various foreign intelligence services for their purposes.

In respect of the press things are no better. Foreign papers are inaccessible to the Soviet people, with the exception of high-ranking communists. The few newspapers and journals which the Soviet government allows into the country are exclusively for foreign tourists and are sold in a few kiosks in Moscow, Leningrad, Kiev and Minsk. In other towns not even purely communist periodicals from abroad can be obtained. The same applies, of course, to books in foreign languages.

In the West, anybody can take out a subscription for communist literature for direct delivery from the Soviet Union, or can obtain it from communist bookshops which exist in every major town. Apart from this, and for purposes of propaganda among their own emigrants, the Bolsheviks publish special newspapers, pamphlets and books. These are regularly sent, unsolicited and free of charge, to emigrants whose addresses have been supplied to Soviet embassies or consulates by their agents in the places concerned.

First place among such publications is taken by the weekly "Voice from the Homeland", which is published in the U.S.S.R. for the various emigré groups in their respective languages. The publishers of this paper also bring out special pamphlets which are given up to denigrating nationalist leaders or just ordinary anti-communists of this or that nationality now suppressed by the Soviets. The paper formerly carried the title "For the Return to the Homeland" and tried to persuade emigrants to return to their old countries.

In newspapers of this sort the Bolsheviks paint a rosy picture of the "happy and Contented" life in the various Soviet "Republics" and print articles by those of their agents abroad whom they permit from time to time to come and visit their relatives. On their return to the West these agents go about spreading their deceptions about life in the Soviet Union and praising the communist authorities.

Speaking about another field of propaganda, namely tourism, we should first of all keep before our eyes the vast gulf which exists between the attitude in this respect of Western countries and that of the Soviet Union. In the West everyone is free to travel wherever he likes without having any obstacles placed in his way by the authorities of his own country. In the Soviet Union nobody is allowed to go abroad, except those who are sent by the Soviet authorities themselves for one purpose or another.

No. 3/I05. A B J E D N A N N I E - U N I O N I7 .

In the West, the tourist can go from place to place as he pleases, visit his relatives and acquaintances, take photographs of whatever object he chooses. In the Soviet Union a tourist is constantly surrounded by secret and not-so-secret agents and can visit only "approved" places to which he is taken by the official "Inturist" guides. Any attempt by foreign travellers in the Soviet Union to take photographs - even of objects of which picture postcards are on sale - is regarded as espionage and can have unpleasant consequences, including arrest. A good illustration of this is the incident which occurred in October 1964 at Khabarovsk, when Soviet police broke into the hotel rooms occupied by one British and three U.S.A. service attachés and confiscated not only their films, cameras and note-books, but also their watches and accused them of being spies.

It is quite possible that the confiscated note-books contained some remarks relating to the military potential of the Soviet Union. What other job should service attachés, accredited to a foreign country, perform? It is obvious that their duties did not consist in collecting information on how much maize this or that collective farm had planted or how many gallons of milk a champion cow gave - although with the help of Soviet dialectics even this kind of information could by a stretch of language be called a 'military secret', since it might give certain clues about military supplies.

All service attachés, including the Soviet ones, are members of the diplomatic corps and as such enjoy diplomatic privileges according to international law. The Soviet authorities, however, systematically violate these rules, as we have seen in this and many similar incidents.

Most surprising then was the reaction of the U.S.A. and British governments to this incident; it amounted to no more than a very weak "diplomatic protest".

Stranger still and morally shocking was the reaction of the Federal German Government to the criminal action of the notorious Soviet killer, Bogdan Stashinsky, who by order of his chief in the Soviet Committee of State Security, Shelepin, and not without the knowledge of Khrushchev, Brezhnev and Kosygin, in October 1957 in Munich murdered the Ukrainian scientist, Lev Rebet, and exactly two years later, in October 1959, in the same town, killed the leader of the Organisation of Ukrainian Nationalists, Stepan Bandera. Later, when this Soviet agent escaped from the Soviet Union, he admitted his crimes and was sentenced by the Federal German Court to eight years imprisonment.

About the reaction of the Federal German Government to the outrageous behaviour of the Soviet government we learn from No. 73 of the Press and Information Service of the Federal Government in Bonn, where on page 641 details of the so-called protest are given: "The Ministry of Foreign Affairs handed over to the Embassy of the USSR on 23rd April 1963 the following verbal note in connection with the sentence on Stashinsky:

No.3/105

A B J E D N A N N I E - U N I O N

18

"On behalf of the Federal Government the Ministry of Foreign Affairs has the honour to inform the Embassy of the U.S.S.R. that in October 1962, before Federal Court, took place trial of the Soviet citizen Bogdan Stashinsky. Stashinsky killed in October 1957 Lev Rebet and in October 1959 Stepan Bandera by the use of silent gas pistols which had been supplied to him by his superiors.

Stashinsky was sentenced to eight years hard labour.

As it has been proved before the Federal Court that both these crimes were committed on the orders of Soviet organizations, the Federal Government is forced to point out to the Government of the USSR that such action is contrary to the accepted principles of law in general and of international law in particular. The Federal Government calls upon the Government of the USSR to undertake all necessary measures to ensure that acts of this character will not be repeated in the future.

The Ministry of Foreign Affairs avails itself of this opportunity to assure the Embassy of the USSR of its highest esteem." - Is it possible to imagine a more encouraging and courteous "protest"?

Equally puzzling was the reaction of the US government in the recent case of the two dangerous Soviet spies, Sokolov and his wife, who were caught red handed, but for reasons undisclosed were shortly afterwards released from prison on condition of their deportation to a country of their choice. One wonders whether the deporting authority here too availed itself of the opportunity to convey to the deported and to those on whose behalf they had been spying the expression of its highest esteem? Everything is possible.....

W.O.

X

X

MATERIAL FOR HISTORICAL RESEARCH AND STUDY
Russian Tourists Visit Britain

Will This Help International Friendship?

"In December (1964) a group of Soviet tourists, travelling in the Russian liner Ivan Franko, paid a visit to Britain - 642 passengers in all..... Very few Russians could afford such a cruise which is to take in several other countries. It has long been known that those who are permitted to visit Western nations are usually loyal and indoctrinated party members. They return to Russia, no doubt surprised at what they saw - greater freedom, superior living standards, etc. - but are not allowed to publicly praise a "capitalist" society as innocent Western visitors to Russia often praise the Soviet way of life on coming back to Britain....."

(From: FREE CHINA Gazette, Jan. 1965, Organ of the Friends of Free China Association. Editor H.W. Henderson, M.B.E., 324, Regent Street, London, W.I.)

"LOYAL CANADIAN" DEFENDING SOVIET AGENTS

In the November 1964 issue of the anti-communist "Abjed-nańnie" I published an article under the title "How do Kremlin agents work?" and we did not have to wait long for a reaction from Mr.Chmara, the editor of "Byelorussian Voice", which appears in Canada. In his article entitled "Abjednańnie", this Canadian 'patriot' reacted with a violent tirade which has nothing to do with the subject matter of my article. I shall for the moment refrain from an analysis of Mr.Chmara himself and of the question of family loyalty, a moral attitude generally accepted in the civilised world. However, one or two matters touched upon by Chmara force me to widen the frame of my subject "How do Kremlin agents work?"

From Chmara's article we also learnt something new, namely that the writer is the same Chmara who sat behind bars in Minsk together with the members of the Byelorussian Teacher's Association (T.B.Sh.), although he does not say in what capacity he was in prison. What we do know is that the "nasyedki" system (stool-pigeons) was widely practised in all N.K.W.D. prisons, and also that the majority of the members of the TBS did not survive. It does seem strange that Mr.Chmara did not eventually find himself in Kalyma, but in his native Slonim. And it must have been a lucky accident that, having been among all those counter-revolutionaries, he was not one of the thousands murdered by the NKVD. Of course, everything is possible.....

Now a few words about Chmara's hero, the NKVD man Chaim Kravetski, or Ales Kryha. In his defence of this Soviet hirling, Chmara states that Chaim was not older than seventeen at the time in question (1940) and asks me how I come by such "inventions" about my school mate. But then Chmara trips up in his fabric of lies: he goes on to say that Chaim Kravetski and Tarasiuk were persecuted in 1928 for singing certain songs. So if Chaim was only seventeen in 1940, he must have been five in 1928. How, could a youngster of five have been in the 5th or 6th form of a secondary school?

I think I need not go further into such Bolshevik lies and answer the question as to why I hate Ales Kryha. Even Chmara himself will now probably not ask me any more.

In his article, Chmara hotly comes to the defence of another Bolshevik agent, R. Shirma, about whom he says that the Bolsheviks did not dare arrest him as he was so popular with his musical group and as a collector of Byelorussian folksongs...

As for that, the members of Parliament and of Hramada, with Professor B. Tarashkevich at their head, were by no means culturally less valuable or less popular among Byelorussians. But what happened to them? They were not pampered by the Bolsheviks as were Shirma and Tank, the latter of whom was even allowed to visit Chmara's new homeland, Canada. Only

No.3/105

A B J E D N A N N I E - U N I O N

20

recently have the murdered Hramada leaders been rehabilitated as victims of "Stalin's terror" which was served so faithfully by Chaim Kravetski and company.

Chmara's defence of Shirma is more than puzzling when one remembers that under Shirma's editorship the "Voice from the Homeland", in No.35 of May 1960, published an article accusing Chmara of having made fascist radio broadcasts in Slonim, even calling him the "Goebbels of Slonim". That article goes on to say that the fascist propagandist Siniak Chmara was never embarrassed by his own lies. Then the author of the article sheds a few tears about libraries and artistic treasures which, he says, were burnt by Chmara on the fascists' orders. Chmara is accused of having sent his articles to Hitlerite papers; his nationalist-racist inventions are said to have appeared in the Slonim, Baranovichi and Minsk Couriers. Chmara is said to have been one of the first who joined B.N.S., an organisation created by the fascists. He is called an "informer" by Shirma's paper and is accused of assisting the German secret police (SD). A traitor is always worse than an open enemy, it says, and Chmara had been trying to do better than many SS or SD man. Chmara is even accused of having caused the murder of a member of the Supreme Soviet of the BSSR, Klaudia Tarasiuk, who was killed by the fascists together with her baby son and her husband, Ivan S. Krinchik... So much about Sergei Siniak Chmara in the NKVD paper, edited by Gregori or Rýhor Shirma, whom that same Chmara now defends so eagerly.

As we can see the picture which the Bolsheviks paint of Mr. Chmara is no better than their description of the President of "Gottberg's Byelorussian Central Council" - even a little uglier perhaps.... Is what that paper said true? Only Chmara himself can give the answer. But it is obvious that neither this side nor the other would believe him. And there is one thing that always happens to double-dealers - and to triple - dealers it may happen even quicker...

I should like to ask Sergei Siniak Chmara another question, which contains the one I asked in my November article: Not being himself an agent, how is one to explain his respect for a man who publishes such grave accusations against him and who is without any doubt serving his communist homeland, the Soviet Union?

Wiktor Ostrowski.

-oo0oo-

MATERIAL FOR HISTORICAL RESEARCH AND STUDY

"...For some years after 1948 the Polish embassy covertly financed on a lavish scale such a social club in London, the Polskie Towarzystwo Kulturalno-Społeczne, which distributed Warsaw and local Polish newspapers and magazines around the Polish communities in Britain,... Following the deportation by the British authorities back to Poland of several its organizers it had virtually ceased... /From: Communist Propaganda Techniques by John C.CLEWS, London,
1964./

№ 3/105

А Б'ЕДНАНЬНЕ

21

----/працяг з старонкі 4-тай/----

Толькі самыя радыкальныя меры змогуць спыніць камуністичную агрэсію, а разам з гэтым адхіліць вялічэзную небясьпеку, пагражжающую ўсяму съвету.

Пры гэтым, аднак, трэба з сумам съцьвердзіць, што Заходні съвет, фактыхна, сам у значнай меры спрычыніўся ды спрычыняеца й далей да распаўсюджаньня камуністычнае падрыўное работы ў ва ўсіх краінах съвету, даючи камуністычным рэжымам грашовую дапамогу і ваенна-стратэгічныя матар'ялы.

Пад ваенна-стратэгічнымі матар'яламі я разумею ў першую чаргу пшаніцу, якая, вось, у працягу некалькіх год лавінаю пльве ў камуністычны Кітай і Савецкі Саюз з Канады, Аўстраліі, Нямеччыны ды нават з Спалучаных Штатаў Амэрыкі. Тыя, хто прадае гэту пшаніцу, напрасна наіўна тлумачаць, што гэтым яны дапамагаюць галоднаму насельніцтву ў гэтих краінах. Пшаніца зъяўляеца найважнейшым ваенна-стратэгічным матар'ялом, без якога ня зможа ані паляцець самалёт з бомбамі, ані выстраліць пушка, бо ж усякаю ваеннаю тэхнікай, аднак, кіруе чалавек. Чалавек, абясцілены голадам ня здольны да ніякага высілку, а тым болей -ваеннага.

Я разумею, што эканоміка некаторых краінаў вымагае экспарту гэтага ваенна-стратэгічнага матар'ялу, але ж, ці магчыма пасылаць на фронт свайго салдата, даючи адначасна ворагу зброю для ягонага зынішчэння?

Справу эканомікі такіх краінаў вельмі лёгка магла бы развязаць сама Амэрыка, скупляючы гэту пшаніцу ад зацікаўленых краінаў за тыя 4-5 мільярдаў даліраў, якія США штогод асыгнуе на дапамогу так зв. слаба разьвітым краінам, Спыніўши гэту дапамогу усім так зв. нэйтральным, а дэфакто чиста прокамуністычным, як Югаславія, Польшча, Егіпет ды інш., а сканцэнтраваўши яе ў краінах з антикамуністычнымі ражымамі, можна было бы асягнуць значна лепшыя рэзультаты. Пабачыўши дабрабыт у суседніх дэмакратычных краінах, насельніцтва краінаў, апанаваных камуністамі, прайвіла б значна большую апазіцыю да сваіх ражымаў, і, такім чынам камуністычныя троны захісталіся б хутчэй пад напорам широкіх народных масаў.

Другім, ня менш важным фактам, які ў значнай меры заахвочвае камуністаў да іх агрэсіўнае падрыўное дзеяньні - гэта пазіцыя заходняга съвету ў мераньні справялівасці дзъвюма рознымі меркамі.

Я ня буду тут пералічваць шматлікіх довадаў слушнасьці гэтага майго цьверджаньня, а абмяжуся толькі адным, найбольш ганебным ды ўсім ведамым.

Гітлер, пры дапамозе сваіх апрычнікаў і супрацсўнікаў у асобах Гімлера, Мартіна Бормана, Айхмана, Д-ра Мэндэле й

№ 3/105

А Б'Е Д Н А Н Ь Н Е

22

другіх, вымардаваў каля 6-ці мільёнаў жыдоў ды ня менш хіба того – палякаў і розных інших нацыянальнасьцяў. Акром таго, ён съвядома замарыў голадам, холадам ды рознимі хваробамі некалькі мільёнаў савецкіх ваенна-палонных.

Гітлер згінуў. Частка ягоных супрацоўнікаў панесла заслужаную кару, а за тымі, што паўкрываліся ў розных краінах, вядзеца бязустанне паляванье; злоўленыя ж пацягваюцца да судовай адказнасьці ды адпаведна караюцца.

Але, ці ж Сталін быў меншым злачынцам ад Гітлера? Аб ягоных злачыствах абвесьцілі самі бальшавікі.

Ці ж не Сталін вымарыў штучна-створаным голадам на Україне болей чымсь 6 мільёнаў українцаў?

Ці ж не пазагаду камуністычнае партыі Савецкага Саюзу былі дэпартаваны ў халодныя тайгі Сібіры на нямінучую смерць цэлыя народы, як Чэчэнцы, Крымскія татары, Калмыкі ды іншыя?

Ці ж у Вінніцы ня былі замардаваны тысячи нявінных людзей?

Ці ж ад голаду, холаду ды непасільнае працы ня згінула ў Савецкіх канцэнтрацыйных лагерох некалькі мільёнаў нямецкіх ваеннопалонных?

А ці ж у Катыні ня былі замардаваны тысячи польскіх ваеннопалонных афіцэраў?

Зразумелая рэч, што ўсе вышпералічаныя злачынствы ня былі даконаны асабіста ані Гітлерам, ані Сталінам. Гэта выканалі іх супрацоўнікі, якія і павінны за гэта панесьці адпаведную кару.

Аднак, гэты, зусім слушны прынцып пакарання злачынцаў праводзіцца чамусьці толькі ў выключна ў адносінах да Гітлероўскіх праступнікаў, якіх ловяць, судзяць і караюць.

А ў адносінах да Савецкіх праступнікаў?

Мы ня чулі дасюль ані аб адным такім працэсе ў Савецкім Саюзе. Мала таго, ніхто з заходніх палітыкаў і прадстаўнікоў заходніх урадаў, ня выключаючы Ізраэля, дагэтуль не заікнуўся аб tym, каб пацягнуць да адказнасьці і камуністичных злачынцаў.

У Савецкім Саюзе усё скончылася на адным Сталіне. Ягоныя злачынствы былі тэарэтычна асуджаны, але ніводнага з ягоных супрацоўнікаў ня толькі не пацягнулі да судовай адказнасьці, але наадварот – большасць іх і дасюль займае адказныя становішчы ў камуністичным і дзяржаўным апаратах, а ведамы кат Украіны – Мікіта Хрушчоў – гэты найбліжэйшы супрацоўнік Сталіна ды удзельнік большасці ягоных злачынстваў, займаў данідаўна найвышэйшае становішча ў дзяржаўным апараце і камуністичнай партыі.

У 1945 годзе Нямецкая нацыянал-сацыялістичная партыя зусім справядліва была прызнана праступнаю організацыяй

і забаронена. А ці ж камуністична партыя Савецкага Саюзу зъяўляеца мень праступнай ад нацыянал-сацыялістичнай партыі Нямеччыны?

У Нямеччыне існуе стary закон, паволе якога ўсе злачынцы, выкрытыя пасьля 20 год ад даты дакананага імі злачынства, ня могуць быць пацягваны да судовай адказнасьці за так званай "даўнасьцяй". Паводле гэтага закону, усе злачынствы нацы павінны былі б падлягаць гэтай "даўнасьці" ў гэтым годзе, калі б лічыць пачатак гэтай даўнасьці ад ма- мэнта капітуляцыі гітлероўскае Нямеччыны ў 1945 г.

Урад Ізраэля дамагаўся ад Заходня-Нямецкага ўраду, каб тэрмін каральнасьці злачынстваў быў прадоўжаны. І зусім слушна, бо ж цяжка было б пагадзіцца з tym, каб нейкі Мартіг Борман, або Д-р Мэндэле, якім дагэтуль удалося схавацца, раптам былі звольнены ад усякай адказнасьці за зробленыя імі нячуваныя злачынствы.

Нямецкі парлямэнт гэты тэрмін істотна прадоўжыў да 31 сьнежня 1969 г. Шкада толькі, што виносячи такую пастанову аб прадоўжаньні тэрміну каральнасьці даконаных злачынстваў, Нямецкі парлямэнт адначасна ня прыняў другое пастановы з дамаганьнем ад Заходняга съвету пацягнуць да міжнароднае судовае адказнасьці і ўсіх камуністычных злачынцаў, а камуністычныя партыі ў цэлым съвеце признаць арганізацыямі праступнымі, бо ж СПРАВЯДЛІВАСТЬ ПАВІННА БЫЦЬ МЕРАНА АДНЭЮ І ТЭЮ САМАЮ МЕРКАЮ ў адносінах ня толькі да пераможаных, але й да пераможнікаў.

У сувязі ж з tym, што міжнародная ФЭМІДА дагэтуль маўчиць, мы, паняволеные камуністамі народы, як жывыя ахвяры камуністычнае тыраніі, павінны паставіць сваім галоўным заданьнем у нашай антыкамуністичнай барацьбе, ДАМАГАНЬНЕ мерыць спраядлівасць аднэю меркаю.

Толькі тады, калі грамадзкае сумленьне вольных народаў пачуе, зразумее і дапаможа мільёнам яшчэ жывых ахвяраў камунізму;

Толькі тады, калі зусім спрэядлівае і лёгічнае дамаганье пакараньня камуністычных злачынцаў будзе хоць сымбілічна падтрымана дэмакратычным съветам;

Толькі тады можна будзе сказаць, што вольны съвет, урэшце, зрабіў першы крок да магчымасці трывалага міру ў ва ўсім съвеце.

(-) Р.Астроўскі.

xx
 x x .. A B V I E S T K A x
 x Vydaiectva 'VIECHI' maje jašče niekalki knižak: 'Radasłaj Ast- : x
 x roŭski', 'Pušča Šumić' i 'Nošbič Ideji'. Canna kožnaje paasobnaje x
 x knižki 2 dalary z pierasyłkaj. Chto kuplaje try knižki, płacić x
 x tolki 5 dalarai. Vykarystajcie hetuju apošniuju mahčymać kupić x
 x dobryja knižki. Kožnaja knižka cikavaja, patryjatyčnaja, adlust- x
 x rojvaje našaje vyzvolnaje zmahańie. Zakazy i hrošy prosim słać x
 x na adres: ZBP, 6781 Windsberg, Western Germany.
 xxx

No.3/105

A B J E D N A N N I E

24

B·I·E·Ł·A·R·U·S·K·A·J·A P R A Ů D·A

Našaje piščaje i apošniaje słova - heta volnaja i niezaležnaja Biełaruś. Takaja jość asnaūnaja dumka novaha biełaruska časapisu pad zahałoúkam "Biełaruskaja Praūda", Krasavik, 1965, vydanaha ū Niamieččynie (6'81, Windsberg, West Germany).

Časapis bahaty pa zmiestu, na vysokim kulturnym uzraūni, biez 'tradycyjnych' unutranych žajanak, jakija nia tolki nia prynosiac karyści našaj supolnaj sprawie, ale naadvarot, vykarystoúvajucca vorahami, dajučy im hatovy materyjał dla prapahandy.

Časapis maje bajavy charaktar. Usie udary skiravany u prawilnym napramku, a lohičnaja analiza minušych padziejaū i sučasnaha žycia u SSSR i na Biełarusi zryvaje fałšyvuju masku z maskoúskich zapraviłaū. Słušna padkreślivajecca, što biełarusy nie žjaūlajucca haspadarami na svajoj ziamli. Aficyjnaja mova mova rasiejskaja. Amal usie hałaūniejšyja stanoviščy zajmajuć maskali. Adsiul pryspešanaja rusyfikacyja biełaruskaha narodu.

Aficyjna BSSR jość "niezaležnaj" sajuznaj respublikaj, niezaležnaj dziaržavaj, majučaj navat svoj ściah (nie histaryčny, bieła-čyrvona-bieły, a nakinuty, nia majučy ničoha supolnaha z tradycyjaj) i svajho pradstaŭnika (jasna, što rasiejca) u Arhanizacyji Abjednanych Nacyjaū, budučy adnoj z pieršych dziaržau-zakładčyc hetaj arhanizacyji.

U artykule 'Niepatrebnyja Turboty', aŭtar słušna piša: 'BSSR nia maje svajho vojska, nia maje dyplomatyčnych pradstaŭnictvaū ani u siabie, ani svaich u čužych dziaržavach. Usie spravy BSSR vyrašaje Maskva, dy sam Urad ·vyznačajecca Maskvoju'. Hetaja praūda pavinna paútaracca zaūsiody i u kožnym časopisu, takož pavinna parušacca sprava słušnaha damahańia zvarotu da Biełarusi usich zahrablenych etnahrafičnych ziemlaū. U artykule pad zahałoúkam "Adčepnaje" (star.6.), aŭtar razablačaje hipakryziju Maskvy adnosna tak zvanaj Kaliningradskaj akruhi. Tut treba dać peňnaje sprastavańnie. Aŭtar kaža, što hetaja akruha "miažujecca z BSSR". Nie miažujecca, a addzielana ad Biełarusi vuzienkuju pałasoju terytoryji, jakaja pryznana Polščy. Hetaja štučnaja miaža dachodzić až da Litvy i takim čynam ciapierašniaja Kaliningradska ja akruha, jakaja miažujecca tolki z Polščaju i Litvoju, daļučana da Maskoúščyny, choc nie maje z·joju terytorjalnaha sutyku.

Hetaja akruha zasielana u sučasny moment u balšyni biełarusami (kala 75 pracentau), a daūniej terytoryj: hetaja naležała da Vialikaha Kniaſtva Litoúskaha (inakš kažucy - Biełarusi), a ciapier - składowaja častka tak zvanaj Pasiejskaj "Respubliki". Daž Rym, a idzie Krym? Ciž heta nie kolonijalnaja palityka prociū jakoj Maskva tak vostra zaūsiody vystupaje? Ciž heta nie jaskravaja dvulicovasć? Dziela hetaha ciž nie pravielnym jość damahańie aŭtara kab hetaja akruha byla daļučana da Biełarusi, stvarajučy hetym dostup da mora? Heta byłab maleńkaja kompenſata za strašennyja žniščenii i spustašeńni Biełarusi padčas 2-ch vojnaū z Niamieččynaj i polska-balšavickaj vajny.

Na staroncy 7-maj u artykule "Nie braty, a šakały", aŭtar

No.3/105

A B J E D N A N N I E

25

havoryć ab stracie 5 mil. Biełarusaŭ. Mnie zdajecca, što cyfra hetaja pavinna być prynam si padvojena.

Pavodle pieršaha pierapisu nasielnictva u carskaj Rasieji u 1897 ("Biełorusy", tom I, Prof. Karski, Waršawa, 1903), - na etnograficnej terytoryi Biełarusi było 11,065,606 nasielnictva; u hetym 8,317,961 biełarusaŭ (kala 80%) i 2,747,645 inšych nacyjanalnaščiau. Pašla '72 hadoū ad hetaha pierapisu, nia hledzičy na najvialikšy naturalny prystroj biełarusaŭ z usiaho SSSR (atlas SSSR, Moskva, 1928, st. 15), - lik biełarusaŭ zmienšyšśia, u toj čas kali kolkaśc' ludziej u Savieckim "Sajuzie" pavialičyłasia bolš čymsia na 100% (słova "sajuz" biaru u kavyčki, bo aznačaje ion dabravolnaje pałučenje, - adzin z šmatlikich savieckich falsyfikatau).

Nie chapaje kala 10 mil. biełarusaŭ. Dzie jany? Zrusyfikavalisia? Nie! Adpali adzinki, masa zastałasia jak skała. Rasiejcam nie udałosia zrusyfikavać za paťtary stahodždzi Polščy i za niekalki stahodždiau takich maleńkich narodaū jak Litva, Estonia ci Łatvia. Adkaznaśc' za straty panosić Mskva amal poūnaściu.

Pašla pieršaje, ta specjalna pašla druhoje sušvietnaje vajny, jak hryby pašla daždžu paǔstajuć novyja dzieržavy, asablia na afrykanskim kantynencie. Časta poūdzikija narody dastajuć niezaležnaśc', bo takaja jość palityka Zachadnych dzieržavaū. Jasna, što hetkuju palityku zaūsiody padtrymoūvaje Maskva, vystupajučy enerhična prociū kałanizacji i za samavyznačenie narodaū, zrazumieļa; paza miežami SSSR. I ja, jak i "Biełaruskaja Praūda" ščyra vieru, što u novaj konfiguracyji svietu ulehalizujecca takož i šlušnaja sprava Biełarusi.

Kastuś HUSAK.

X
X X

"PAPA PAVAŁ PAD ABSTREŽAM PALITYKAU I CARKVY"

Pad takim zahałoūkam padajecca zamietka u anhielskaj hazecie "Daily Mirror" z 21 krasavika h.h. Aūtar zamietki havoryć ab enerhičnaj krytycy pad jakuju padpaū Papa Pavał u suviazi z aūdyjencyjaj jakuju atrymau u Sv. Ajca italijanski socyjalist Nenni. Na hetaj aūdyencyji Papa padaryū hetamu viedamamu samapryznamu ateistu zaķaty hadzinink svajaho papiarednika Papy Jana.

Krytykaū dzivić pastupak Papy bož jaho zaūsiody uvažali za dobraka dyplamata i addavančie Vatykanskaš vartablašči čałavieku, jaki balšyniu svajaho žycia adkryta prociustaūlašśia Ryma-Katalickaj Carkvie i usiamu što jana reprezentavała - aburaje viernikaū. Treba adznačyć, što Nenni jość u ciapierašnim koaličnym italianskim uradzie zastupnikam premijera.

Palityki prypuščajuć, što pastupak Papy prycynicca da uzmienňnia pazycji skrajnia levaj hrupiroški u budučych vybarach.

No.3/105

- A B J E D N A N N I E - U N I O N 26

MATERIAL FOR HISTORICAL RESEARCH AND STUDY

"As General Douglas Mac Arthur has reminded us, "Long before even the second World War, the Soviet was known to plan suppression of the concept of freedom and the advance of Communism throughout the world, as rapidly as conditions would permit." In the summer of 1941, the United States, egged on by Franklin D. Roosevelt, was about to mold those conditions to the Soviet plan. An historic apostasy in the camp of Western Christendom, even more startling than Hitler's pact with Stalin in 1939, was about to take place. Bolshevism, now stricken, was to be put under American oxygen tent and saved; then it was to be launched on conquest and its enemies disarmed. The next generation was to wrestle with the consequences. Lord Lloyd, in his *The British Case*, which was published in 1940 under an American imprint with a Foreword and official blessing by none other than Lord Halifax, had said the German-Soviet pact was "Hitler's final apostasy. It was the betrayal of Europe." He also had said that 'Russian agents and Russian money were busy all over Europe.' Sir Victor Sassoon, the British banker and man of wide knowledge of the world, had confided to newspapermen upon arriving in New York that 'Russia would be found to be real enemy of Great Britain before long' and that the elimination of Hitler would leave that problem unsolved... The British and French, for all their obeisances to international morality, were perhaps just as cutthroat as the Germans. The only difference was one of timing; wars and pillage had satisfied their ambitions earlier. Both of them had grabbed more territories in the first World War and were exploiting them with finesse developed in three centuries of imperialism..."

Herbert Hoover, sensing what President Roosevelt and Harry Hopkins were up to and foreseeing what the consequences would be, warned against "a gargantuan jest" at the expense of America. "Joining in a war alongside Stalin to impose freedom is a travesty," he said. Hiram Johnson thundered in the Senate: "I will not subscribe to the doctrine that you must be a Stalinate to be an American... Good God! Did we ever sink so low before as to choose one cutthroat out of two? This man was Hitler's ally... Now we furnish him with weapons which may be turned upon us." Charles A. Lindbergh's voice, resonating from the deep wells of courage and sincerity of this grave, studious man, foretold what lay at the end of the Roosevelt path: a Europe half enslaved and barbarized, an Asia corroded by hatred, an America bled and drained of its resources for at least a decade, perhaps two..."

/From the 'Roosevelt's Road to Russia' by G.N.Crocker,
Chicago, 1959, pp.37, 92./

№ 3/105

А Б'ЕД НАНЬНЕ

27

ХАЎРУСЬНІК КРЫВАВАГА ПАСЛУГАЧА КРАМЛЁУСКІХ КАТАЎ
ЗНАХОДЗІЦА Ў КАНАДЗЕ.

У сакавіковым выданьні "Беларускага Голасу" № 125 за 1965 год, хмараўскі камэнтатар кампіляцыі бальшавіцкіх пасквіляў В. Раманоўскага "Саўдзельнікі ў Злачынствах", не адкрыў нічога новага, съцвярджаючы, што там бракуе матар'ялу, апісваючага злачынствы маскалёў, папоўненныя на беларускім народзе.

Усе беларусы даўно аб гэтым ведаюць, ведаюць таксама аб тым, што зъмест бальшавіцкіх пасквіляў гэта адна чистая фальшоўка заведама перакрученых фактаў. Ведаюць беларусы таўска і аб тым, што так спрэпарованымі пасквілямі на прафэсара Р. Астроўскага сам Хмары аж захлобваўся з роскашы, паўтараючы іх у сваёй газэціне "Беларускі Голас".

Паводле хмараўскага камэнтатара, праца "Саўдзельнікі ў Злачынствах" была б у поўным парадку і насіла б зусім навуковы характар, каб быў памінены сам архі-пасквілянт, або прадстаўлены "ў нардна-грамадзкім съятле на платформе трэцяй плыні". Паводле гэтага ж камантатара, усё, датычнае "Слонімскага Гэббэльса"-гэта мана.

Ня будзем аспрэчваць гэтага цьверджаньня, бо ня ўгэтым справа.

Ёсьць ведама, што для замаскаваньня сваіх памагатых, бальшавіцкія пропагандысты паслухоўваюцца ведамымі трывкамі-нападкамі на сваіх агентаў, часам шмат вастрайшым, чымсь на сапраўдных аб'ектаў свае акцыі. Гэта ведамы тэхнічны трывк, каб уцягнуць ворага ў памылковую ацэнку рознага рода тыпаў.

Пакідаючы побач вышказанае, трэба адцеміць, што прадметам нашага зацікаўленьня зьяўляецца асьведчаньне, зробленое аўтарам камэнтару, наступнага зъместу: "...побач імя Хмары, аўтар далікатна забыўся паставіць імя другога пэта, Хмарынага таварыша па кангрэсу Валентына Таўлайя, які сядзеў з Хмарай разам у ложы на гэтым Кангрэсе, а трэці прамаўляў ад іхняй групы проціў нямецкіх зъверстваў з трибуны таго ж Кангрэсу". (Бел. Голас № 125, сакавік 1965)

Цытую толькі гэтих пару радкоў з "Белар. Голасу", каб ня ўгнявіць таварыша Хмару, які мог бы назваць мяне брунатна-чорным фашыстам ды абвінаваціць у адкрытым падаваньні рукі канадскому падонку з бальшавіцкае разьведкі.

Хто ж такі быў Таўлай?

Каб ня быць абвінавачаным у "выдумках" я змушаны зъвярнуцца да "чырвона-фашыстоўскіх" крыніцаў, якія, як гэта ня дзіўна, сталіся раптам одіознымі для "лёяльнага канадца".

№ 3/105

А Б'Е Д Н А Н Ь Н Е

28

" Таўлай - савецкі паэт і, што ён усім сэрцам ненаві-
дзеў здраднікаў беларускага народу - беларускіх нацыяна-
лісташаў, да якой бы групоўкі яны не належалі. Таўлай - су-
працоўнік камуністычнай газэты ў Варшаве. Таўлай - ад-
седжвае амаль сем год у польскіх вастрогах. Таўлай - ар-
ганізуе ў 1933 годзе канфэрэнцыю рэвалюцыйных пісьмень-
нікаў. (Ці быў там "паэт і пісьменьнік Хмара? Пытань-
не маё. Сім) У гады "Вялікай Айчыннай Вайны" Таўлай у
падпольлі." Вышпаданая цытата з № 44 за чэрвень 1959г.
камуністычнай газэціны "За вяртанье на Радзіму".

Як бачым з гэтага, бальшавіцкі падпольшчык з сваімі та-
варышамі пранік на абрэды 2-га Усебеларускага Кангрэсу.
Што лучыла Хмару з Таўлаем трудна сказаць, а можна толь-
кі дагадвацца. З факту ж, што Таўлай быў добра ведамы як
камуніст і савецкі шпіён самому "крыаваму беларускаму
квіслінгу" (Тут я падаю тэрмін, ужыты Хмараю ў № 125
"Беларускага Голосу" за сакавік 1965г.) і што гэты шпіён
з сваімі таварышамі ня быў арыштаваны, паказвае на
дэльце магчымасці: або "беларускія квіслінгі" былі кри-
явымі толькі ў бальшавіцкіх і хмараўскіх пасквілях,
або, што сам Таўлай і ягоныя таварыши сядзелі ў ложы,
прызначанай для гестапаўскіх абсарватараў і іх агентаў.
У такім выпадку "квіслінгі" былі бязсільнымі. Але гэта
азначала б, што Таўлай быў "двойніком" і сваімі даносамі
спрычыняўся да таго, што і адзін і другі бок вынішчалі
нацыянальны беларускі элемэнт на падставе правакацыйных
дэнунцыяцый.

Хто быў трэцім хаўрусьнікам, які зусім бязкарна мог
выступаць з трибуны Кангрэсу супроць "нямецкіх зъвер-
стваў" і дзе ён цяпер знаходзіцца - гэта, відаць, сакрэт
Хмари.

Сім.

-000oo-

У В А Г А Б Е Л А Р У С ь !

Мы ізноў катэгарычна съцверджаем і перасьцерагаем ўсіх
чэсных беларускіх эмігрантаў, што назоў, пад якім выступае
"Голос Радзімы", гэта толькі маска для прыкрыцця сапраўд-
нага аблічча чыста-шпіонскай, дывэрсыйнай бальшавіцкай ар-
ганізацыі, - якой дэ факт - зьяўляецца так званае "Беларус-
кае Таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за
Рубяжом". Ужо ёсьць сумныя азнакі, што некаторыя эмігранты

палі ахвярай гэтых "культурных" сувязей. Ясна, што не
заўсёды ахвярамі бальшавіцкіх прыманак падаюць несвядомыя
або наіўныя адзінкі. Курагу-Скрагу і Мазуру да апошніх залі-
чыць нельга, але іх становішчы у эміграцыйным жыцці даюць
нам намёк, што бальшавікі стараюцца ў першую чаргу, "апрацоў-
ваць" асобаў будучых сябрамі управаў арганізацыяў і у выпадку
калі такая асоба адзначаецца подласцю свайго характару -
даходзіць да дагавору. Высьцерагайцеся такіх тыпаў!

АНТЫКАМУНІСТЫЧНАЯ ЦЫТАДЭЛЬ
НА КАТНОР РОД № 57 у ЛОНДАНЕ.

Падводзячы баланс нашым асягненъням на кніжна-выдавецкай ніве за апошнія 10 год, нельга абысьці моўчкі выдавецкую працу нашае антыкамуністычнае цытадэлі, што на Катнор Род пад № 57 у Лондане.

Будучы ў Нямеччыне, праф. Р. Астроўскі выдаў друкам ў 1954 г. кніжку аб II-гім Усебеларускім Кангрэсе ў беларускай мове.

Але хутка мы пераканаліся, што для паширэнья аб'ектыўнае веды аб Беларусі сярод чужынцаў, неабходна гэтую веду падаваць у мове ангельскай, як найбольш распаўсюджанай па ўсёму сьвеце. І вось, з гэтаю мэтай у тым жа 1954 годзе пачынаюць друкавацца ў нагельскай мове паасобныя артыкулы ў тагачаснай беларускай газэце - "Беларускае Слова", якая тады выдавалася ў Нямеччыне.

Газэта гэтая, аднак, выходзіла нерэгулярна й невялікім тыражам, і таму, пераехаўшы ў канцы 1954 г. з Нямеччыны ў Англію, праф. Р. Астроўскі стараецца наладзіць выдавецтва кніжак аб Беларусі ў ангельскай мове.

Аднак, гэтая справа ня лёгкая, бо друк кніжак у Лонданскіх друкарнях каштуе дорага, а на распродажу іх праз ангельскіх "буксэлероў" надзеі мала. І таму увага была сканцэнтравана на іншай справе: раздабыць невялічкую ручную друкарню каб друкаваць кніжкі выключна сваімі сіламі.

Пошукі за адпаведнаю машинаю трываюць добрых пару год, але ў гэтым часе праф. Р. Астроўскі з сваім сынам Віктарам пачынаюць падгатаўляць манускрыпты ды перакладаюць іх на ангельскую мову. Урэшце, Віктару Астроўскаму надарылася на года купіць ужываную невялічкую друкарскую машинку фірмы "РОНЭО" з вельмі малою колькасцю шрыфту. Але гэтым ужо была развязана справа, бо шрыфт да гэтае машинкі яшчэ ў той час можна было купіць у той жа фірме "Ронэо".

Ясна, набор трэба было рабіць уручную, што займала шмат часу для нефахоўцаў, але хутка нашыя друкары апанавалі новую прафэсію.

У тым часе, шмат хто з нас часта забягаў да Астроўскіх, і калі б ня прыйсьці-ци то раніцою, ці позна вечарам-заўсёды можна было бачыць праф. Р. Астроўскага або за наборнымі кастамі, або з сынам при машине, з пад якой вылёталі паасобныя бачыны кніжкі. Цяжка было паверыць, каб на такой маленькай машинцы выдаваць так прыгожжа, нават з ілюстрацыямі, як гэта выходзіла ў Астроўскіх.

Зразумелая рэч, што на друку справа не канчалася, бо пасля трэба было параскладаць паасобныя лісткі ў кніжкі ды іх пераплесьці-сшиць, што таксама рабілі яны самі пры дапамозе нейкіх, прыдуманых імі, прыладаў. І так ступнёва ўбачылі съвет кніжкі, назовы якіх і рэгістрацыйныя нумары посыведкаў аўтарскага права даём у фотокопіі.

№ 3/105

А Б'Е Д Н А Н Ъ Н Е

30

Каб пашырыць веду аб Беларусі сярод чужынцаў, Астроўскія рассылалі 90% надрукаваных кніжак бясплатна ў бібліятэкі, універсітэты, інстытуты ды розныя навуковыя установы усіх краінаў на ўсіх пяці кантынэнтах. Толькі каля 10% прыпадала для бусэлераў, якія даведваліся аб гэтых кніжках з месачных бібліографічных бюлетэнаў, выдаваных Брытанскім Музэем, ды для распаўсюджанья невялікай колькасці сярод беларусаў.

Усе гэтыя кніжкі былі выданы Астроўскімі на іх собскі кошт, які напэўна быў значна большы чымсь 1500 фунтаў, бо ж нашае выдавецтва за надрукаванье ў Украінскай друкарні брашуры пад назовам: "На службе народу за вольную беларусь" (толькі 92 бачыны) заплаціла 170 фунтаў 11 шил. 6 пэнав, ня лічачы выдаткаў на упакоўку і рассылку.

Працу, уложеную Астроўскімі ў выданье гэтых кніжак цяжка ацаніць, але яна напэўна перавысіць амаль удвая суму, якую мог атрымаць фізичны работнік за 520 тыдняў свае працы.

Акром вышпералічаных кніжак у ангельскай мове, стараньнем праф. Р. Астроўскага выдана была ў 1960 годзе каштоўная кніга Інж. І. Касяка пад назовам: "За дзяржаўную незалежнасць Беларусі" ў беларускай мове, а ў сучасны мамант дзяячы праф. Р. Астроўскому мы выдаём друкам паэму Ул. Клішэвіча "Васіль Каліна", кошт друку якое вынясе каля 217 фунтаў.

У вышуспомненых кніжках падаецца ня толькі аб'ектыўная праўда аб Беларусі ѹ беларускім народзе, але адначасна дэмаскуюцца ўсе злачынствы Масквы, праводжаныя стагодзьдзямі, пачынаючы ад Івана Каліты і аж да Хрушчова Мікіты.

Нічога дзіўнага таму, што гэтая антыкамуnistичная цытадэль на Катнор Род так злуе бальшавікоў. Усе спробы савецкае агентуры апанаваць гэту цытадэль разъబіліся аб стойкую пазіцыю Астроўскіх і нашае Галоўнае Управы ХАБР. Таму, вось, і вядзецца такая зацягая акцыя супроць Астроўскіх ды некаторых сяброў Галоўнае Управы ХАБР з боку Масквы ды ейных падпяўалаў. Але, дарэмныя іх патугі. Праўда аб Беларусі пайшла ѿ съвет і з кожным днём усё болей людзей пазнае сапраўднае аблічча Маскоўскіх верхаводаў ды ня верыць у іх хлусьлівую пропаганду.

Каб ня быць галаслоўным аб тэй ролі, якую выдавецтва пры Катнор Род адыграла ѿ нашым вызвольным змаганьні, зъмяшчаем фотокопіі часткі тых водгукau, якія датычачь працаў Астроўскіх, як у беларускай, так і ѿ чужаземных мовах.

Праф. Б. Суравы.

Старшыня Гал. Управы ХАБР.

162

.....4th Feb.....1959.

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM

57, Cathnor Road,

London, W.12.

Ostrowski (W.) Spotlight on Byelorussia
and her neighbours.

No. 1010.

8th February 1960.

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM
LONDON, W.C.1.

ANTI-SEMITISM in BYELORUSSIA.

and ITS ORIGIN.

material for Historical Research
and study of the Subject, Reviewed,
Arranged and Compiled by
Wiktor Ostrowski.

6,329

1st September 1961

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM
LONDON, W.C.1.Ostrowski (Wiktor) RUSSIA THE SUBURB OF HELL
From Ivan Kalita to Khrushchev Nik
Material for Historical Research---

No. 1,362

23rd February 1961

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM
LONDON, W.C.1.Ostrowski (R) Prof. ... FRAGMENTS from THE HISTORY
of BYELORUSSIA.
(to 1700.)COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM
LONDON, W.C.1.

57, Cathnor Road,

London, W.12.

BYELORUSSIAN NATIONAL ANTHEM...

Words ..Makar Krautsou...

English translation ..Miss Vera Rich

7,670.19th October 1961.

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM
LONDON, W.C.1.

CONFUSION IN ENGLISH TERMINOLOGY.

"White Russians" and "Russian Whites"

No. 7,354

23rd October 1962

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM
LONDON, W.C.1.MR. DEAN RUSK & ENGLISH JARGON,
UNESCO, POLITICS AND BYELORUSSIA.Material for Historical Research
and Study of the Subject.

compiled by Wiktor Ostrowski.

No. 3,848

24th May 1963

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM
LONDON, W.C.1

DR FRANCIS SCORINA

THE FIRST PRINTING

(1516) In Eastern Europe. (1963)

No. 8463

28th October 1964.

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRITISH MUSEUM
LONDON, W.C.1Kalush (V.) ... IN THE SERVICE OF THE PEOPLE FOR
A FREE BYELORUSSIA

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

21st March 1960.

COPYRIGHT RECEIPT OFFICE - BRIT. MUSEUM

Rich (Vera) OUTLINES (poems)

Printed by W.Ostrowski, 57, Cathnor Rd. W.12

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

А С Ъ В Е Д Ч А Н Ь Н Е.

Усім, хіба, ведама з якой зачтасьцяй бальшавікі чэрняць усіх тых, хто перашкаджае ім у іх падрыўной дзейнасьці за межамі Савецкага Саюзу. Для гэтае мэты яны выкарыстоўваюць ня толькі сваю агентуру, але й усіх съведамых і нясьведамых "папутчыкаў", якія выказваюць ахвоту распаўсюджваць у іх інтарэсе тыя ці іншыя пасквілі. Зразумелая рэч, што галоўная атака на "беларускім фронце" накіравана на лідара беларускага вызвольнага руху, былога прэзідэнта Бел. Цэнтр. Рады праф. Р. Астроўскага, Часта пры гэтым закранаўца і іншыя асобы, у лік якіх трапіў і я.

Апошнімі часамі далося заўважыць пэўнае насіленне гэтых нападак, а сталася гэта, відаць, таму, што я супольна з Старшынёю ХАБР здымаскавалі контакты некаторых асобраў з Савецкаю Амбасадаю ў Лондане.

Цяпер, гэтыя "пакрыўджаныя", "нявінныя авечкі" расьпісваюць пісьмы да сваіх знаёмых, у якіх абвінавачваюць праф. Р. Астроўскага, які быццам з "свайм сынам Віктарам і з сакратаром ХАБР. А. Варавай пры даламозе Старшыні ХАБР прысвоілі сабе грамадзкае дабро арганізацыі - яе дом."

У сувязі з гэтым, я змушаны асьведчыць, што ў вышпаданым абвінавачаньні ад першага да апошняга слова - чысьцейшая, съядомая мана.

Арэнда на дом, аб якім гаворыць "пакрыўджаны" пасквілянт, так званы "лісгольд" да 1972 г., была куплена ў 1952 г. на маё імя, бо арганізацыя была тады, як і дагэтуль, фармальна не залегалізована. На гэтую мэту 33 сябра ХАБР унеслы па 10 фунтаў ды іншыя 35 сяброў-яшчэ 95 фун. 10 шылінгаў, а ўсяго разам 425 фунтаў і 10 шыл. Цана арэнды дому і афармельне прадажы-куплі, аднак, выносіла болей. Каб пакрыць бракуючыя гроши, я змушаны быў выдаць свае. Да гэтага яшчэ дайшоў выдатак на самы неабходны рамонт і мэблі больш 200 фунтаў, што вынесла разам калі 360 фун. вылажаных з маёй уласнай кішэні.

У 1954 годзе я пачаў сабе будаваць дом і патрабаваў гроши. Дзеля гэтага я запрапанаваў арганізацыі ХАБР: або вярнуць мне гроши і падаць імя асобы, якой я мог бы пераказаць аренду на дом, або я вярну арганізацыі уложенія сябрамі 425 фун. і сам перайму аренду на сваю уласнасьць.

К гэтаму часу ўжо многа сяброў арганізацыі выехалі з Лондану, або выэмігравалі зусім з Англіі і таму арганізацыя грошай ня мела, а ніхто з пазасталых сяброў не хацеў ані згадзіцца пакрыць мой доўг, ані перацяць аренду гэтага дому на сваё імя.

У гэтым часе, якраз, пераехаў з Нямеччыны ў Англію Прэзідэнт Беларускай Цэнтр. Рады праф. Р. Астроўскі. Старшыня ХАБР праф. Б. Суравы, парадзіўшыся з сябрамі Галоўнае Управы, запрапанаваў праф. Астроўскаму адкупіць аренду на гэты дом. Праф. Астроўскі згадзіўся з tym, што ён сплаціць мне доўг у суме 360 фун. адразу, а арганізацыі выплаціць 425 фунтаў часткамі ў працягу пару год. Разважыўшы гэтую пропанову праф. Астроўскага, Гал. Управа ХАБР згадзілася, каб я прадаў аренду на дом № 57 па Катнор Роуд праф. Р. Астроўскаму на поўную ягоную уласнасьць, а ён сплаціць мне доўг; што-ж датычыць грошай арганізацыі, цык узамен гэтага, Галоўная Управа ХАБР прасіла толькі праф. Астроўскага, каб ён паволіў у гэтым даме карысташца арганізацыі раз у месяц з аднаго пакою для паседжанняў Гал. Управы. Праф. Р. Астроўскі згадзіўся з пропановай Гал. Управы і, вось, на працягу 10 год Гал. Управа ХАБР карысталася з гэтага пакою ня толькі раз у месяц, але часцей, для зборак, съпевак, карысталася адрасам і телефонам; сёньня там знаходзіцца рэдакцыя і друкуецца наш часапіс "Аб'яднанье" ды прыгатаўляюцца, як і раней, да друку іншыя публікацыі.

У 1962 г. праф. Р. Астроўскі выехаў у Амерыку, а адміністратарам гэтага дому застаўся ягоны сын Віктар, які таксама з'яўляецца сябрам ХАБР.

Адносіны заставаліся тыя самия, якія былі і ўперад, да таго часу пакуль не паўстала пытаньне: пашто адведваюць гэты дом асобы, якія маюць контакты з Савецкаю Амбасадаю? Аб гэтым В.Астроўскі паведаміў мяне і старшыню Гал.Управы і мы супольна пастанавілі, каб ніякія зборкі ў гэтым доме не адбываліся бяз ведама й дазволу майго, або Старшыні ХАБР.

Зусім зразумелая рэч, што дзякуючы такой нашай пастанове сарваўся план тых, каму залежыць на чарненьні нявыгадных ім асобаў, ды хто разьлічваў выкарыстоўваць гэты дом як месца для спатканья сваіх агентаў і іх падсобнікаў. Таму цяпер вядзеца акцыя супроць тых, хто сарваў гэты план. Але, не зважаючы на гэта ані мы, ані тым болей праф. Астроўскі ніколі ня згодзімся на тое, каб дом № 57 при Катнор Роўд у Лондане Стаяць месцам спатканья для ворагаў арганізацыі і нас самых.

Пасквілянты кажуць, што іх уклад у гэты дом у суме 10 фунтаў - гэта 2 тыдні цяжкое іх працы. Але, калі ўжо станем пералічваць і гроши і працу, дык трэба падлічыць і гроши і працу другога боку.

Усім ведама, што праф. Р. Астроўскі супольна з сваім сынам выдалі ў ангельскай мове кніжкі (агульным лікам больш чымсь 500 старонак) выключна на свой собскі кошт. Друкарні бяруць ня менш чымсь 30 шылінгаў за адну бачину, а апрацоўка і пераклад на ангельскую мову каштуе ня меней. Такім чынам толькі сама публікацыя успомненых кніжак дасьць нам вартасць каля 1500 фунтаў. Калі ж для кожнага ахвярадаўцы ягоны ўклад раўняецца, дапусьцім, гэтыя "2 тыдні цяжкое працы", дык Астроўскі з сынам на працягу 10 год няўстанных студыяў, апрацоўкі, зьбірання матар'ялу, друкарскае, інтролігаторскае, канцылярскае, упаковачнае ды інш. працы, аддалі грамадзству й беларускай справе не 2 тыдні, а 520 тыдняў. Кожнаму ж ведама, што праф. Р. Астроўскі запаўняў матар'ялам ня толькі "Аб'единенне", але амаль усе публікацыі, прыязныя палітычнаму напрамку, рэпрэзэнтаванаму Бел. Цэнтральнай Радай. Расцэнъваючы дзесяцігадовую працу Астроўскіх толькі па 10 фунтаў у тыдзень на дваіх (ня ўлічваючы таго, што наўковая праца звычайна цэніцца болей, а такжа й таго, што зарплата рабочага ад 1952 г. падвоілася) падлік за ўспомненны 520 тыдняў ацэнъваючы скромна дасьць нам 5200 фунтаў, а разам з публікацыямі вынісце каля 6700 фунтаў, г.зн. амаль 700 разоў болей як 10-фунтовага ўкладчыка.

Ясна, што пісака-пашквілянт, або "суайчынънік-савецкі патрыёт" ня здоле ны будуць дасьць аб'ектыўную ацэнку ўсяго гэтага. Ім трудна зразумець, што мэтай куплі арэнды на гэты дом ня было стварэнне прытулку для ахвярадаўцаў (а сёньня усе яны амаль свае собскія дамы маюць), а данъне магчымасці працы тым, хто абыймаў ёю нацыянальныя ідэі, акрэсленныя палітычнаю лініяй БЦР, што пакрывалася і з мэтамі ХАБР-арганізацыі тых беларусаў, якія не здрадзілі нацыянальных ідэалаў.

Бяручы пад увагу ўсё вышказанае, я мушу з задаваленінем съцвердзіць, што дом пад № 57 на Катнор Роўд апраўдаў у поўнасці мэту, для якое ён быў прыдбаны і уважаю, што кожны чэсны сябра-укладчык падзяляе мой погляд.

Вось так выглядае ў сапраўднасці тая справа, якую, відаць, па загаду сваіх апякуноў, пачынаюць раздзымухоўваць "пакрыўджаныя" пасквілянты.

Сакратар Гал.Управы ХАБР

— А. Варава
1-1 А. Варава.

Лёндан 2.4.1965г.

Н Я Ў Д А Н Ь Ш А Н Т А Ж

Апошнімі часамі савецкія агенты практыкуюць тактыку лістоўнага ачарнянья людзей, нявыгодных для савецкае пропаганды. Так напрыклад, падчас адсутнасці праф. Р. Астроўскага ў Лондане, памешканье на Катнор Роад было часта выкарыстоўвана для рознага роду зборак беларускіх эмігрантаў, звязаных з ХАБР. Аднак, калі выявілася, што для некаторых гэтыя зборкі былі толькі маскаваньнем для спатканьня савецкіх агентаў ды асобаў, варожых арганізацыі прыхільнай БЦР, выкарыстоўванье памешканьня для падобных спатканьняў, карэспандэнцыі з рознымі савецкімі ворганамі ды ўжыванье яго як раздатачнага пункту бальшавіцкай літэратуры, а такжа вербаванье на паварот "на радзіму" было спынена. Гэта, зразумела, выклікала нездаваленне агентуры, якая, такім чынам, страціла "ўтычку" у арганізацыях, звязаных з памешканьнем пры Катнор Рд. Каб вярнуць папярэдні стан рэчы, наступіла спроба шантажу: адзін з "нездаволеных" зъявіўся на Катнор Роад і захадаў грошай, пагражаюты, што ў выпадку адмовы, можа наступіць "распаўсюджванье няпрыемных рэчаў..."

Паводле чутак, якія дайшлі да нас, гэты тып прыступіў да выкананья свае пагрозы, распаўсюджваючи розныя пашквілі ў пісьмах да сваіх знаёмых. У сувязі з гэтым, рэдакцыя даводзіць гэты факт да ведама тых, хто такія пісьмы атрымаў.

Н Е Д А Е Х А Л І.

Мы атрымалі весткі, што эмігранты беларускай ды іншых нацыянальнасцяў, якія сталіся ахвярамі ашуканства, будучы завярбованы бальшавіцкімі агентамі на паварот "на радзіму", вельмі часта не даяжджаюць да сваіх родных куткоў. У Англіі было атрымана некалькі пісьмаў ад сваякоў тых, якія выехалі на Беларусь, з запытаньне аб лёсе "рэпатрыянтаў". Але, пісьмы такія найчасцей трапляюць у руکі "прыяцеляў" выехаўших, да людзей, якія заахвочвалі да выезду з "капіталістычнага пекла", хоць самі яны, чамусьці, усьцяж аціраюцца сярод эмігрантаў тут-на чужыне. У гэткіх выпадках адказу, ясна, не дастаюць. Бываюць, аднак, выпадкі, калі пісьмы трапляюць да чэсных людзей і праўда выходзіць навонкі. Як можна судзіць з гэткіх пісьмаў, усе "рэпатрыянты" накіроўваюцца ў лагер каля Ленінграда і адтуль наступае "разгрузка". Вось, ад гэтага лагеру і занікае сълед ад выехаўших.

У сувязі з гэтым, мы яшчэ раз папераджаем усіх чэсных беларусаў аб tym, што сярод нас знаходзяцца бальшавіцкія агенты і вербоўшчыкі, якія ўжываюць розную тактыку-ад заманкі да застрашванья і шантажу. Дык ганеце вон ад сябе ~~жітрых~~, падазроных тыпаў-наступнікаў Курагі-Скрагі і ~~са~~-пашквілянтаў. Яны падпалі пад уплыў ~~подле~~ савецкіх архі-агентаў Ширмаў, якім ляжыць на сэрцы ня нейкая суботняя школка для беларускіх дзетак, а выкананье бальшавіцкага заданьня ўліць атруту ў сэрцы гэтих дзетак ды апаршывіць сумленыні іх бацькоў.

ПАСКВІЛІ - ВАДА НА БАЛЬШАВІЦКІ МЛЫН

У адказ розным пасквілянтам, якія чэрняць па загаду сваіх "апякуноў" кожнага беларуса, якога ім не ўдаецца заманіць у сваю сетку, мы зъмлічаем побач характэрныя фатакопіі пісьмаў і выразак з іх "мацёрага" бальшавіцкага шпіёна Г.Шырмы і Ю. Веселкоўскага з Лёндану.

Перш, аднак, чымсь перайсьці да разгляду паасобных нападак, мы мусім падкрэсліць, што бальшавіцкія агенты вельмі добра ведаюць психалёгію беларусаў-як прыватных уласнікаў і таму стараюцца кожнаму свайму ворагу прыпісваць нейкае зладзейства гэтае прыватнае ўласнасці. І гэта якраз відаць з залучаных тут фатакопіяў. Так напрыклад былы сакратар ЗБВБ Фёдар Мазура на балонках "За вяртанье на Радзіму" абвінавачвае сваіх папярэдніх сяброў, а асабліва біскупа Сіповіча у махінацыях пры зъбіраныні грошай на манастыр. Падобнымі пасквілямі займаецца і былы старшыня ЗБВБ - Курага Скрага, які выкананы ў даручанае яму бальшавікамі заданьне, вярнуўся "на радзіму". У нашай арганізацыі - ХАБР, дзякую Богу, такіх старшыняў і сакратараў як дагэтуль ня было і таму бальшавіком спатрэбілася выкарыстаць психалагічна хворую амбіцыю былога сакратара ХАБР Ю. Веселкоўскага, які відаць прыняўшы за добрую манэту пахвалу Шырмы пачаў прыслугоўвацца сваімі пасквілямі "народному артисту".

З паказаных на фатакопіях выразак з пісьмаў Ю. Веселкоўскага адразу кідаецца ў воchy уся супярэчнасць і недарэчнасць ягоных пасквіляў. Перш ён хваліць А.Вараву /фат.3./, што ён не прысабечыў сабе грамадзкі дом, як гэта быццам зрабіў Астроўскі, а пасля, калі пабачыў, што такім способам не ўдалося пасварыць Вараву з Астроўскім, пачынае ліць цэбры памыяў і на яго галаву, абвінавачваючи што ён супольна з Астроўскім ды пры дапамозе старшыні ХАБР - Б.Суравага "заграбілі грамадзкае дабро".

З фатакопіі 2 відаць, што перш ён перад Астроўскім ганіў Вараву і Суравага, хочучы пасварыць іх, ды абыцае і зноў пераняць выдаваныне "Аб'еднаньня", ад якога ён перш быў зрокшыся. Але за такі неразважны крок, яму мабыць наківалі і таму ён і зноў хоча тримацца бліжэй гэтага папулярнага сярод беларусаў і наогул даўгавечнага часапісу. Калі ж усе спробы направіць свае памылкі яму неўдаліся, дык прыкідваючыся нявіннаю авечкаю, пачынае распісваць да сваіх знаёмых, думаючы, што яны зробяць уплыў на праф. Астроўскага і той, па дабраце сваёй, і зноў дазволіць агентам карыстацца домам на Катнор Роўд, як свайго роду "дубком".

Усе, аднак, патугі розных махляроў ды іх съведамых ці нясьведамых памагатых, дарэмны, бо ж антыкамуністычная цытадэль, якою ад пачатку зьяўляецца № 57 на Катнор Роўд, ніколі не станеца месцам спатканьня для тых, хто вядзе разбуральную работу сярод беларускай эміграцыі ў вольным съвеце.

НАД СУГАИ СВЯЩЧЭННИКА

СУДІЯ ГЕНІЙ ВАЩЫСЛАВ

Радиъ бър добре, че юнгът ^{з Германия} съвсемъ съвсемъ
българинъ, а не чуждъ конституціонистъ. Тъкъмъ
този въвѣръжниятъ изпълнителъ едва ли
ще съдържи? А всички това ще съвсемъ
щаржиратъ България и съвсемъ ѝ ще
причинятъ вредъ.

рожасць паміж рускім і беларускім народамі. Я таксама калісьцы падзяляў гэтую недарэчную ідэю. Але, калі прыехаў у Беларусь, калі сустрэўся з беларусамі, калі паглядзеў на вынікі іх стваральнай працы, мне стала сорамна за самога сябе.

Сённяшняя Беларусь — свабодная, квітнеючая дзяржава. Кожны беларус мае работу, дзеці вучатца на сваёй роднай мове. У Беларусі ёсьць свая літаратура і

быше.

ка так зі
русаў у Б.
Чэслава. На
стайць за інтарэсъ
эміграцыі, а на справе
захоўвае толькі англійск
сы і нават цішком ад іні
яй ў англійскае падданст

Ен адурманьвае разумъ русаў у Англіі, таму што выгадна: яму за гэта плоцяць. Апрача таго, ён атрымлівае для сябе выгали і іншымі способамі. Напык-

Зніж широкомасштабного зондажу видно, що бас, а її
рівень після дес. сірівки. І після цього в АБР може засноватися
і обробка даних створювана, але з неї фундамент, який належить доні
даних АБР, до підконтрольних сірівок заснований падіє зо-
ни не функціонує на тихих піркуваннях дес. Сірівки. І так-
жеважна підконтрольність десантів, після чого вони дуже дешево підко-
нтрольні. Важливо з Сірівкою на місці десантів засновати. ②

Герман Астроускі усталяваўся ў Англіі, у

якія дзеянічаюць пад непасрэдным кірауніцтвам ~~—~~ чыка, загубіла нямала беларускіх эмігрантаў, зрабіўшы з іх шпіёнаў зраднікаў свайго народа. ~~—~~ Ніколі не скажа вам, што ён зрабіў з Аморам і многімі іншымі былымі студэнтамі Лувенскага кам, якія ~~—~~ дзі аб нашай Радзіме, вяртайцеся дадому. Тут вы знайдзеце сваё сапраўднае месца ў жыцці.

Бронислав Носифович Курага-Сирага
«Восемь лет в националистическом болоте»
На белорусском языке

Варава прадстаўіў мяне «прэзідэнту». Перада мной быў жвавы мужчына, гадоў пяцідзесятнік, якім быў падлецок.

Некаторы час Варава быў старшынёй аддзела Беларускай цэнтральнай рады, а таксама актыўным членам ХАБРа. У 1950 годзе яго прызначыл старшынёй ХАБРа, і памя-

Камітэт

за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчынікамі

Беларуская секцыя

Рэдакцыя газеты „Голос Радзімы”

Адрас: Мінск, Ленінскі праспект, 77. Дом друку. Тэлефон 3-19-31.

№ 16/342

.2 - ліпеня

19 62 г.

Але что з супрауды
пешых ад вайны што-небудзе
атрынаў ад гэтай пачыр-
чы? Такіх не было. «Самапома-
лік гэтых «ахвяраванняў» Аст-
роўскі прыдбала сама асабняк у Лондане.
сабе багаты

Многапаважны суайчынік Ю.ВЕСЯЛКОУСКІ!

Беларуская секцыя Камітэта за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчынікамі атрымала пісьмо з Лондана ад нашых суайчынікаў, у якім паведамляецца, што ў Лондане арганізавана суботняя школа для беларускіх дзяцей, у работе якой Вы прымаеце ўдзел.

Вітаючы гэтае добрае пачынанне, секцыя выкаівае сваё задавальненне тым, што нашы суайчынікі за граніцай, нягледзячы на цяжкасці, перадаюць сваім дзецям любоў да Радзімы, вучань іх беларускай мове, аддаюць гонар і павагу роднаму краю.

Беларуская секцыя ў парадку даламогі беларускай школе ў Лондане днімі выслала ў Ваш адрес некалькі падручнікаў "Родная мова" і "Арыфметыка" для 1-3 класаў.

Секцыя і ў далейшым гатова аказваць Вам у справе навучання дзяцей неабходную дапамогу. При неабходнасці просім паведаміць Ваши запатрабаванні па адрасу: г.Мінск, п/я 14.

З павагай

СТАРШЫНЯ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫИ
КАМИТЕТА

J. Шышко

Р. ШЫРМА

Членка студадобовага і ахвяраванняльскага саюзу
актнр по сваім членам адлюстравае, што
такіх членіў ёсць у Рэспубліцы і Варава. Сінепт сказа:
што членікі членка студадобовага і ахвяраванняльскага саюзу
зібергрунтаві ў 10 фунтаў.

LIST STARONA BALŠAVICKANA INSPIRATARA I SPIJONA R. ŠYRMY
I PRADUKTU JAHONAJE PRACY - PASKVILI.

№ 3/105

А Б'ЕД НАНЬНЕ

39

Т Р Э В А В Е Д А Ц Ъ

Гр. А.Камінскі у сваім артыкуле "Струн вашых пальмяных гукі", які быў зъмешчаны у № 6 "Савецкай Беларусі" за г.г. сьцверджае, што беларуская і маскоўская музыка вельмі блізкія адна адной. Чаму? Каб даць адказ на гэтае пытанье, трэба ведаць:

Заснавальнікам маскоўскай музыкі ёсьць наш суродзіч Глінка з Смаленшчыны, беларускай этнографічнай зямлі. За аснову сваёй музыкі Глінка браў народную творчасць Смаленшчыны. Таму нас ня дзівіць, што гэтыя музыкі ёсьць блізкія адна адной. І ня толькі Глінка браў сабе у аснову сваёй музыкі беларускія мэлёды, але і шмат іншых маскоўскіх кампазітараў карысталіся багацьцем беларускіх мэлёдыяў для сваіх твораў, як напрыклад, Мэнушка.

І цяпер шмат маскоўскіх і польскіх кампазітараў чарпаюць мэлёды для сваіх твораў з невычарпалых крыніцаў духоўнага багацьця беларускага народу. Ёсьць сярод іх таксама чэсныя кампазітары, якія апрацуваюць беларускія народныя песні і новыя творы, пакідаючы іх у нацыянальной "вопрадцы", г.зн. мова і музыка беларуская. Але такіх, на вялікі жаль, мала кампазітараў.

Ленінградзкі кампазітар В. Сарокін ёсьць Беларус з Полацка. Німа сумніву, што і ён чарпае багацьце мэлёдыяў з беларускіх крыніцаў. Другі кампазітар - Эдуард Калманоўскі, родам з Магілёва. Абое былі удзельнікамі дэкады маскоўскага мастацтва, што адбылася нідаўна на Беларусі. Гэта не адзіны выпадак, а цэлая чарга. Маскоўскую культуру і мастацтва твораць паняволеныя народы. Былаб Беларусь вольнай, гэтыя кампазітары тварылі беларускую культуру.

Ю.П.

КАБ ЗАЛАТАЦЬ ДЗІРКІ

Каб купіць у Савецкім Саюзе воз "Масквіч", трэба запісацца у чаргу, чакаць гадамі ды мець падтрыманьне "роднае партыі". Тоє самае і з халадзільнікамі. І раптам, як гром з яснага неба, чытаем у газэце, што "Масквіча", халадзільнік, швейную машыну, гадзіннік, матацыкл, здымачны аппарат, можна купіць без чаргі, але толькі тады, калі купляеш гэта із-за мяжы і на замежную валюту. Маскалі хочуць забіць адным выстралам два зайцы: паказаць на Захадзе, што яны таксама нешта маюць, дастаць замежныя гроши, за якія могуць усё на Захадзе купіць, нават дзяржаўныя тайны. Ясна, за даляры маскалі могуць латаць свае дзіркі, але ад гэтага справа не палепшае пакуль што, бо чырвоны моль так шмат нарабіў дзірак у гаспадарцы, што адным, двумя "масквічамі" і халадзільнікамі не атумяніць Вольны съвет, што моў, і у нас усё ёсьць ды яшчэ лепшае.

Цікава, ці Москва будзе прадаваць гэтыя тавары за "гнілую рыбу", як калісь прадавала гуські па 20 гроши, ці хаты па 100 злотых, каб паказаць, як добра жывецца у Савецкім Саюзе, ці будзе здзіраць гроцы, у першую чаргу з сваіх "завяртанцаў"?

Насоўваеца пры гэтым і іншае пытанье: Дзе будуць даставаць на Захадзе тыя часткі, якія папсуюцца? Як ведама, маскалі вельмі неахвотна вырабляюць запасныя часткі да сваіх машын, бо гэта першкаджае вырабляць нормы. Часткі ня лічацца "вытворчасцю",

За дазволам перадрукована з часапісу "БАРАЦЬБА"

Я.-р.

№ 1. /56/ - 1965.

№ 3/105

А Б'ЕД Н А НЬН Е

40

З БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦІЯ У ЛЕНДАНЕ

Съяцкаваньне 47-мае гадавіны абвешчаньня незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі, векапомным Актам 25-га Сакавіка 1918 году, арганізаваў старшыня Беларускага Праваслаўнага Царкоўнага Камітэту ў Лёндане а. Пратадзіякан П. Вялікі.

У нядзелю 28-га сакавіка ў ангельскай царкве для глухань-
мых - Святога Спаса, Мітрафорны Пратаерэй а. В. Тарановіч
у асысце Протадзіяканы а.П. Вялікага адслужыў съятую літур-
гію, а пасьля адумысловы малебен за Беларусь і Беларускі На-
род, падчас якога а. Вечаслаў выступіў з высокапатрыатычным
навучаньнем, у якім ён падкресліў бязупыннае змаганьне на-
шага народа за сваю дзяржаўную незалежнасць. У прамове ова-
ёй а. Тарановіч спасылаўся на акты як Першага, так і Другога
Усебеларускіх Кангрэсаў.

Падчас літургіі і малебену вельмі прыгожа съпяваў царкоўны хор пад кіраўніцтвам рэгента Мітрафорнага Пратаерэя а. Гаўрыліка.

-00000-

Вялікдзень – гэта найвялікшэ напае рэлігійнае съята, яко-
е Святая Праваслаўная Царква і з ёю ўесь беларускі народ
святкуюць найбольш урачыста.

У гэтым годзе Старшыня Беларускага Праваслаўнага Камітэту ў Лёндане а. Пратадзіякан П. Вялікі пастанавіў наладзіць супольнае разгаўленьне, з мэтай даць магчымасць праваслаўным з ваколіц і Лёндану прыняць удзел у супольным съяткаваньні і гэтым самым паканаць нявыгаду звязаную з адсутнасцю транспарту у вельмі рannых гадзінах.

Усе Вялікодныя Божыя Службы былі адыслужаны у Сэрбскай Праваслаўнай Царкве Святога Савы, а разгаўленъне адыбылося ў клюбе пры гэтай жа царкве.

Трэба сказаць, што Протадзіякан Павал сваю мэту асягнуў. Царква была напсўнена вернікамі і амаль усе яны прынялі удзел у разгаўленні. Ежа была вельмі традыцыйная, а вясёлыя царкоўныя песьні дапаўнялі адпаведны вялікодны настрой.

З надыходам раніць, першими цялнікамі і аўтобусамі, уздель-
нікі разъехаліся дамоў.

-9999999-

ПАНА СВАБОДЫ Т МТРУ

Мы любім мір. Аднак мы любім свабоду болей. Дзеля гэтага мы прыймем кожны вызаў, дамо адпор кожнай пагрозе, заплацім кожную цану, каб быць пэўнымі, што свабода не загіне на гэтым съвеце.

- Прэзідэнт Джонсон.

A B J E D N A N N I E - U N I O N

inside back
coverDR FRANCIS SCORINA THE FIRST PRINTER IN EASTERN
EUROPE

The earliest printed books in Byelorussian which have been preserved were printed by Francis Scorina, a Byelorussian. It is known that during the years 1516 - 1517 he printed 'The Psalter' and between 1517 - 1519 22 books under the general title 'The BIBLE OF RUS'. It so happened that in the British Museum there are some of his books, among them there are two parts of this Bible, 'Kings' and 'Samuel'. /The first printed English Bible(Coverdale's translation) came out in Antwerp in 1535./

F.Scorina was born about 1486 in the City of Polotsk. In 1504 he entered the University of Cracow and received a Bachelor degree in 1506. Later Scorina took a degree in Natural History, and on Nov.9-th, 1512, in the Univ. of Padua, one of Doctor of Medical Sciences. From Itali Scorina returned to Polotsk and commenced printing, but he met with failure. Not discouraged, he departed to Prague and at the 'Lithuanian College' established his printing press. Here were printed the above-mentioned books. About 1525 he transferred the press to Vilna where his 'Apostle' and the 'Little Travel Book', (Małaja Padarožnaja Knižyca) were published. /See 'Slavonic Books before 1700 in Cambridge Libraries by E.P.Tyrrel and J.S.G.Simmons reprinted from 'Transactions of the Cambridge Bibliographical Society, Vol.III,5,1963,pp.388 - 393./ In 1530 Scorina's press was destroyed by fire and after 1535 we have no information about this great Byelorussian printer.

Historical material concerning East European printing as a rule does not contain any data relating to the activities of Dr. Francis Scorina. It seems that this was a result of insufficient knowledge of the Byelorussian language by foreign students of East European history who wrongly translated Byelorussian documents. For example Scorina's BIBLE OF RUS is translated as the 'Russian Bible', but because it is in Byelorussian it is rightly excluded from the studies of Russian literature.

/... Basically it is the national Byelorussian language... - see 'Byelorusy' by prof.E.F.Karski, Vol.,III,part 2,page 24,PG, 1921./ (The Bible translated by Scorina into the Byelorussian language won great popularity.' see 'Folklore and Literature of Byelorussia' by S:I.Vasilonok, edition of the University of Moscow,p.112,1961.) Another example is the translation of the Statutes of the Grand Duchy of Lithuania as the 'Lithuanian Statutes', which are also in Byelorussian. As in the previous case they are rightly left outside the scope of Lithuanian literature. /!..Statute of 1529 was written in the Byelorussian language of that time.' - see 'The Statute of Grand Duchy Of Lithuania of 1529' edited by K.I.Yablonskis, published by the Academy of Science of the Byelorussian S.S.R.,Minsk, 1960.)

Due to such wrong translations those who may wish to study Byelorussian literature are omitting these documents from their studies. THIS IS THE REASON WHY IMPORTANT ANCIENT DOCUMENTS, WHICH MAY GREATLY CONTRIBUTE TO THE STUDY OF WORLD CIVILIZATION, ARE LEFT FORGOTTEN.

W.O.

Portrait of Dr. Francis Scorina from his Bible.